

Mare

Slimmer zijn maakt parkieten sexy

Pagina 07

Ruben Terlou: 'In China betekent privacy iets heel anders'

Pagina 3

'Archeologiestudenten komen wel degelijk aan de bak'

Pagina 9

De echt goede slechte film: slechte plots, of je special effects kopiëren

Pagina 11

Stop! Dit klopt niet!

Nieuwscheckers over tien jaar *fake news* ontmaskeren

Studenten zoeken nepnieuws, in kranten en op 'de pulpigste nieuwssites die er zijn'.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Erecities door rotte-eierenlucht, een insect dat gaatjes in je handen maakt en Marokkaanse jongens die snelle tasjesdieven willen worden. Allemaal niet waar, maar wel als een olievlek verspreid via mainstream of sociale media. De Leidse studenten journalistiek en nieuwe media hebben er al tien jaar hun handen vol aan. 'Mainstream media zijn op allerlei gebieden beter geworden dan vroeger', vindt Peter Burger, universitair docent journalistiek en nieuwe media. 'Er is echter ook een hele wereld bijgekomen aan pulpnieuws: heel sterk politiek geïnspireerd nieuws, berichten die eruitzien als nieuws maar het niet zijn, en compleet *fake news*'.

Het begon allemaal met het checken van alleen de gevestigde media,

precies tien jaar geleden. Geïnspireerd door de journalistiekopleiding van de hogeschool Tilburg, waar studenten nieuwsberichten factcheckten, startten docenten Peter Burger en Alexander Pleijter begin 2009 de Leidse variant nieuwscheckers.nl.

'De eerste acht jaar hielden onze studenten zich bezig met de berichtgeving in de mainstream media', vertelt Burger. Eind 2016, toen Donald Trump tot president van de Verenigde Staten werd verkozen, begon een nieuwe fase, omdat tegelijkertijd met zijn presidentschap het rumoer rond nepnieuws begon. 'Op een gegeven moment kregen we een telefoontje van Facebook of wij met hen wilden samenwerken. Zij zochten in allerlei landen factcheckers. We zijn toen voor hen betaald berichten gaan contro-

leren die gebruikers aanmerkten als mogelijk *fake*. Met het geld dat we daarmee verdienden hebben we een student-assistent aangesteld en een professionele journalist.' Na een jaar checken is de samenwerking met Facebook niet verlengd, al is er volgens Burger 'een reële kans dat we het weer oppakken'.

Door dat contract met Facebook gingen de studenten ook 'het pulpigste nieuws dat er is' controleren, afkomstig van Nederlandstalige clickbaitsites. 'Zij verspreiden junknieuws: journalistiek van extreem lage kwaliteit, helemaal erop gericht de aandacht te pakken en mensen te verleiden om te klikken',

vertelt Burger. 'Vaak is een deel daarvan verzonnen. Een voorbeeld is het bizarre verhaal over een in Nederland ontdekte insect dat gaatjes in je handen maakt als je erdoor wordt gebeten. Er zat een foto bij met zo'n hand, maar daar bleek speciale make-up voor te zijn gebruikt. Dat hele insect bestaat niet.'

Kortom: mooie munitie om mee aan de slag te gaan, al vinden ze het tegelijkertijd een zorgelijke situatie.

> Verder lezen op pagina 6

'Hersenspillen' uit automatisch

Een nieuwe automaat in het Lipsiusgebouw verkoopt handige zaken als deodorant, condooms en... Braincaps. De universiteit deed de 'concentratieverhogende' capsules echter in de ban.

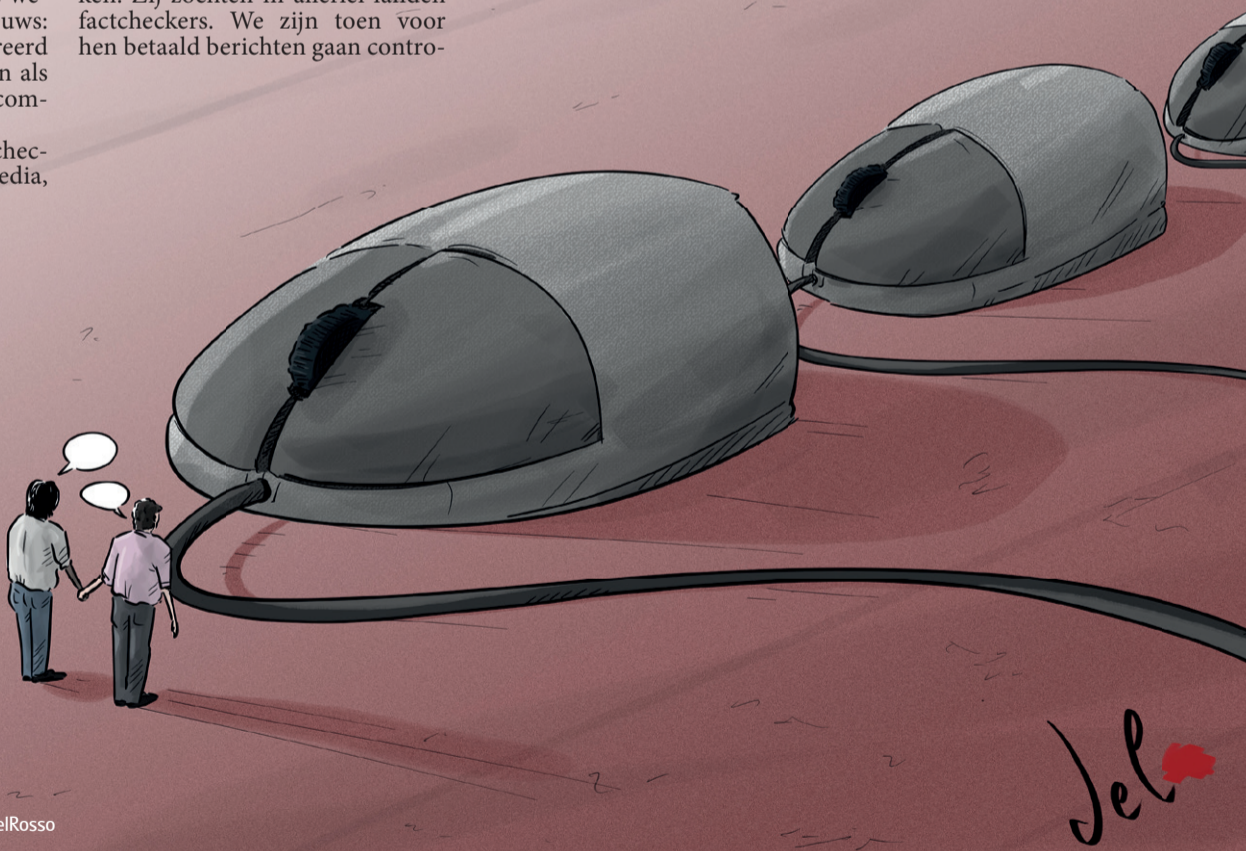
DOOR SUSAN WICHGERS Sinds een aantal weken staat er een nieuwe automaat in het Lipsius. Gevuld met gebruiksvoorwerpen waarvan je niet wist dat je ze nodig had, zoals geodriehoeken, nagelvijlen en de omstreden Braincaps – pillen om je concentratie te verbeteren. Vorig jaar dook zo'n automaat al op bij de UvA, waar de Braincaps verbannen werden na een klacht van een apotheker.

Inmiddels heeft de Leidse universiteit ook besloten de pillen te verwijderen. 'Omdat er kennelijk gedoe over is en we dat hier willen voorkomen', legt universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeke desgevraagd uit.

'Jammer', vindt Kevin de Krieger, oprichter van de SchoolSupply-automaten. 'Braincaps zijn door een arts van de VU ontwikkeld om het Ritalingebruik onder studenten terug te dringen. Het is eigenlijk niet meer dan een vitaminepil, een simpel voedingssupplement.'

Die arts, Mucahit Yalaniz, vindt het weghalen een overdreven reactie. 'De argumenten ervoor zijn nooit inhoudelijk. Mensen zijn er nog niet klaar voor, lijkt het.' De blauw-witte capsules bevatten onder andere cafeïne en L-theanine, om de ongewenste bijeffecten van cafeïne in te perken. 'Als je koffie haalt, doe je eigenlijk precies hetzelfde als wanneer je een Braincap neemt, maar bij koffie krijg je hartkloppingen. Er is gewoon wat paniek omdat het in een capsule zit.'

Ondertussen mogen de vitamine C-pillen wel gewoon in de automaat blijven. 'Braincaps zijn niets anders dan een doordachte vitaminepil. Als ze schadelijk waren geweest, had ik ze echt niet op de markt mogen brengen en mijn naam eraan willen verbinden. Mijn missie is om studenten een veilig alternatief aan te bieden voor Ritalin.'

Illustratie Emanuele Del Rosso / @EmaDelRosso

Studentenschurft onder de loep

De plaatselijke GGD gaat van start met onderzoek in de 'strijd tegen de mijt.' Krijgen studenten het echt vaker? Of jullie de vragenlijst willen invullen.

Pagina 04

Meer vrouwelijke hoogleraren

Maar de pot met geld die daaraan bijdroeg blijft een eenmalige actie, Laat minister Ingrid van Engelshoven de Tweede Kamer weten.

Pagina 05

Zwerfvuil rapen voor friet of wijn

Of voor een betere wereld. Studenten en andere vrijwilligers ruimden in een uur tijd honderd kilo in. Zaterdag is er weer een opruimactie.

Pagina 05

Logica belangrijker dan de feiten

De Leidse debatconingin Gigi Gil (23) is uitgeroepen de 'beste spreker ter wereld' op het wereldkampioenschap debatteren voor universiteiten.

Pagina 07

Bandirah Pagina 12

KOFFIEZOMBIES

DOOR VINCENT BONGERS Een dampende kop koffie staat voor gezelligheid en saamhorigheid. Een verbindend element in elk gezin. Er bestaat een reclamespotje waarin een liefhebbende moeder de stekker uit de modem trekt en zo haar gamende en appende kinderen naar de koffietafel lokt om vervolgen samen te genieten van een espresso. De heilige koffieboon wint het van Fortnite en Snapchat.

Maar de invloed van koffie reikt nog veel verder. De complete natie draait erop. Als de koffie wegvalt, dan brokkelt het fundament onder Nederland af. Zelfs de smerigste drab die uit een automaat in een aftands bedrijfspand druppelt, smeedt een band tussen mensen. Wie is er niet opgegroeid met gezeik over een slechte bak?

Voor studenten die een nacht willen doorhalen om toch nog dat tentamen te halen is een pot koffie van levensbelang. Tijdens het eerste college-uur in de ochtend is het aftellen naar de pauze: eindelijk het eerste bekertje van de dag. Maar al die praat over gezelligheid en verbinding camoufleert de duistere kanten van koffie. Zonder het regelmatig toedienen van shots cafeïne is het universitaire leven haast niet te doen. Verslaving ligt op de loer, en dan zijn er nog de bijwerkingen. Trillende handen, een verhoogde hartslag, gerommel in de darmen en slapeloosheid. In de universiteitsgebouwen lopen overal strak staande koffiezombies rond. Hun hunkering naar het stimulerende middel is volledig geaccepteerd. Het is legale doping.

Het schrappen van de basisbeurs bracht nauwelijks protesterende studenten op de been. Stel echter dat de koffieautomaten in de universiteit droog komen te staan, dan zou het niet lang duren voordat de stoelen door de lucht vliegen en er gevochten wordt over de laatste druppels van het zwarte goud.

Kortom: niemand die het dan ook in zijn hoofd zou halen om dit toch wel angstaanjagende goedje te verbieden. Die moed heeft de universiteit wel ineens als die dagelijkse opkikker in de vorm van pillen wordt verkocht. Want wie uit de hagelnieuwe automaat in het Lipsius een zakje Braincaps wil trekken, kan dat vergeten. Het apparaat spuwt ze niet langer meer uit, want deze blauwwitte capsules met onder andere cafeïne en wat andere onschuldige stoffen zijn door de universiteitsbestuurders in de ban gedaan (z.o.z.).

Kennelijk slaat de angst en hysterie meteen toe als iets de vorm van een pil heeft, en er op de verpakking staat dat het middel de 'mentale prestaties' verhoogt. De associatie met drugs en doping is kennelijk zo sterk, dat er onmiddellijk maatregelen worden genomen. In de automaat zitten ook vitaminepillen en pijnstillers. Middelen die ook belofte doen, en waarvan de werking tenminste deels op suggestie berust. Blijkbaar staan alleen de Braincaps op de zwarte lijst. Onterecht, want die kop zwarte koffie zou daar dan ook op moeten staan. En de universiteit durft dat natuurlijk niet aan.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15.000
Hoofdreductie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Marit de Roij · Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisonderwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Maarten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op Mare loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen Mare thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. Mare en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.
Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Column

Torpederen

Mijn broertje werkt tegenwoordig bij een corporate affairs bureau. Met andere woorden: hij is lobbyist. Daar heb ik veel van geleerd. Zo wees hij mij op een intern document van Business Europe, een overkoepelende Europese lobby-organisatie met als leden nationale lobby-clubs zoals de Nederlandse werkgeversorganisatie VNO-NCW.

Het interne document (door Greenpeace online gezet en gedateerd 13 september 2018) beschrijft de communicatiestrategie voor leden die deelnemen aan klimaatonderhandelingen. Hoewel het hele document interessant is, quote ik hier de 'advocacy and communication strategy':

'To be rather positive as long as it remains as a political statement, with no implications on the range of 2030 EU legislations (ETS, effort-sharing, etc.).

'To oppose the new increase of ambition, using the usual arguments of global playing field, we cannot compensate for others, etc.

'To challenge the process, such as the need for more transparency on the calculations, need for an impact assessment, risk of creating instability, etc.'

Vooral voor het derde punt worden wetenschappers vaak misbruikt. Zelfs door oppositiepartijen. Bijvoorbeeld: een schier oneindig aantal studies toont aan dat een consequente CO₂-belasting waaraan iedereen meedoet de meest effectieve en misschien wel enige manier is om een vrijmarkteconomie te verduurzamen. Dinsdag berichtte de NOS dat de PvdA een CO₂-belasting toch weer wil laten doorrekenen. Onnodig natuurlijk. Maar wel zo leuk, vlak voor de verkiezingen.

De Partij voor de Dieren heeft juist een aantal scherpe kamervragen gesteld over het Business Europe-document en de rol van VNO-NCW bij de klimaatonderhandelingen. Je kunt de vragen en nietszeggende antwoorden van de Minister van Economische Zaken en Klimaat (VVD'er Eric Wiebes) nalezen op rijksoverheid.nl.

Een pareltje ter illustratie:

Vraag: 'Hoe beoordeelt u de woordkeuze van Business Europe zoals het gebruik maken van de "gebruikelijke argumenten" om het proces tegen te werken en "het belang

van extra ambitie te minimaliseren"?'

Antwoord: 'De woordkeuze past niet bij de ambities van het Nederlandse kabinet. Zowel in Nederland als in Europa streeft dit kabinet naar een ambitieus klimaatbeleid.'

Commentaar van mijn broertje: 'Het antwoord lijkt bewust zo geformuleerd dat niemand er aanstoot aan kan nemen. Het benadrukt de eigen ambitie zonder confrontatie te zoeken met VNO-NCW, met wie het kabinet al polde- rend regelmatig op een lijn wil komen. Daarom geeft Wiebes geen echt oordeel over de communicatiestrategie van Business Europe. Dit is letterlijk politiek-correct.'

Wat mijn broertje er zelf politiek-correct niet bij zegt, is dat de grens tussen VVD en VNO-NCW behoorlijk vaag is. Daardoor is de lobby van VNO-NCW extreem effectief.

Je ziet in het klimaatakkoord dat burgers veel geld moeten ophoesten om bijvoorbeeld hun huis compleet te laten verbouwen, terwijl de aandeelhouders van vervuilende bedrijven de dans ontspringen. Vervolgens zegt VVD fractievoorzitter Dijkhoff in de Telegraaf dat wat hem betreft de klimaatplannen te duur zijn voor de burger. En ook: 'Als het alternatief wordt dat ik óf het kabinet óf de burger moet laten vallen: de burger zal ik nooit laten vallen.'

Dus: de VVD-fractievoorzitter torpedeert vlak voor de verkiezingen het Klimaatakkoord dat is opgesteld op verzoek van een VVD-minister (Wiebes) onder leiding van een VVD-voorzitter (Nijpels), omdat de uitkomst van de onderhandelingen niet goed zijn voor de burger. Terwijl dat laatste mede komt doordat partijen als VNO-NCW, waarin prominente VVDers het voor het zeggen hebben, er een expliciete strategie op na houden om het proces te frustreren.

Het gevolg van deze frustraties kunnen we zien in Frankrijk. Daar begonnen de protesten tegen belastingverhoging op benzine aan de pomp. Ook al een klimaatmaatregel die overwegend bij de burger terecht komt.

De nauwelijks te volgen en extreem cynische processen rondom het klimaatakkoord, maar ook de dividendbelasting, suikertaks, etc. leiden tot beschadiging van het geloof in de democratie. En terecht, helaas.

BENJAMIN SPRECHER is universitair docent bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden

Privacy bestaat niet in China

En dat kan het land gezonder maken

De Chinese overheid steekt veel geld in het moderniseren van haar gezondheidszorg. Kunstmatige intelligentie is daarbij het toverwoord, aldus Ruben Terlou, bekend van zijn documentaires over China. Volgende week geeft hij een lezing in het LUMC.

DOOR VINCENT BONGERS Fotograaf en programmamaker Ruben Terlou bezocht voor de documentaire-reeks *Door het hart van China* in 2017 een groot ziekenhuis in de stad Changsha. Het krioelde er van de patiënten. Terlou, zelf opgeleid tot arts, vroeg aan een verpleegkundige waarom het toch zo druk was. 'Er zijn gewoon veel Chinezen', antwoordde ze. Er waren gewoon te weinig medici om de stroom op te vangen.

Bij een longspecialist stond de spreekkamer vol met mensen. Iemand die te horen kreeg dat hij kanker heeft, kreeg die diagnose in een ruimte waar totale chaos heerste: Lab-uitslagen verdwenen in de tassen van de verkeerde personen. Luid een telefoongesprek voeren terwijl een arts op een röntgenfoto uitgezaaide tumoren aanwijst, was heel normaal.

'Privacy betekent gewoon iets heel anders in China dan in Nederland', vertelt Terlou, die op 24 januari op het AI-Tech evenement van het Leids Universitair Medisch Centrum een lezing geeft over het gebruik van kunstmatige intelligentie in de Chinese gezondheidszorg. "Privacy" is een woord dat zich lastig naar het Chinees laat vertalen. Het wordt dan iets van het hebben van "persoonlijke geheimen" tegen-

Ruben Terlou fotografeert een Chinees echtpaar. De vrouw heeft kanker, maar er is geen plek in het ziekenhuis voor haar. Foto Joost van Herwijnen

over het collectief. In het Westen is privacy meer de manier waarop we de interactie met de andere personen regelen. Een persoonlijk recht.'

In de Chinese samenleving wordt het individu minder goed beschermd dan bijvoorbeeld in Nederland. De groep is nu eenmaal belangrijker, dat maakt het makkelijker om snel grote stappen te zetten in technologische ontwikkeling.

'Het is in China bijvoorbeeld relatief eenvoudig om legaal grote hoeveelheden data te verzamelen en te gebruiken', aldus Terlou. 'Met als gevolg dat Chinezen veel doelmatiger te werk kunnen gaan met het ontwikkelen en uittesten van bijvoorbeeld kunstmatige intelligentie.'

Gebruikt China dan al op grote schaal kunstmatige intelligentie in de zorg? 'Eerlijk gezegd zag ik daar in het ziekenhuis waar we in 2017 opnamen maakten nog helemaal niets van. Maar sindsdien zijn de ontwikkelingen in een stroomver-

snelling geraakt. Het bedrijf Alibaba heeft bijvoorbeeld een *smart pharmacy* geopend. Een soort apotheek van de toekomst waar je met een app je medicijnen kunt ophalen. Verder wordt er hard gewerkt aan het schrijven van software waarmee op afstand diagnoses gesteld kunnen worden.

'Wat in 2017 al wel opviel, was dat patiënten, ook de oudere, heel veel gebruikmaakten van WeChat.' Dat is een app die veel meer functies heeft

dan bijvoorbeeld WhatsApp. Je kunt er ook mee betalen en een taxi mee bestellen. 'Al heel snel zag je dat patiënten ook chatgroepen vormden. Al die gegevens kan Tencent, het bedrijf achter WeChat, opslurpen en die informatie kan te gelde worden gemaakt. Daar komt nog bij dat de overheid gewoon zijn zinnen heeft gezet op de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie. Ze pompen hier ook heel veel geld in.

'Dit is een wedloop die Europa niet gaat winnen. In het Westen voeren we nog weleens een ethische discussie over het toepassen van nieuwe technologieën. Daarom is het voor ons ook zo schokkend om te zien dat ze in China bezig zijn met het opzetten van een "sociaal kredietsysteem," waarin burgers constant in de gaten worden gehouden en al hun gegevens worden verzameld.' Als iemand zich dan niet aan de regels houdt of ongewenst gedrag vertoont, kan dat betekenen dat bepaalde voorzieningen, zoals leningen, niet langer beschikbaar zijn voor die persoon.

Terlou: 'Al weten we nog niet precies hoe dat er allemaal uit gaat zien. Het is niet zo dat er nu al een puntensysteem is. Je kunt al wel op een zwarte lijst komen te staan.

'Het is geen aantrekkelijke aanpak, vind ik zelf. Al kan ik me voorstellen dat het heel veel problemen in het land oplost. Het zou me niet verbazen, mocht China zo'n kredietsysteem ooit ook in de zorg gaan toepassen. Met als mogelijke regeling dat iemand die rookt een hogere verzekeringspremie moet gaan betalen.'

AI-Tech Event

LUMC, Donderdag 24 januari, Burumazaal, gebouw 3, €7,50

'Het wordt niet makkelijk verteerbaar'

Studenten maken Leidse horrorfilm

Twee studenten van de opleiding Media en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam gaan een horrorfilm maken in Leiden, genaamd *Bourgeois Absolutie*. Volgende maand beginnen de opnames.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK 'Twee jaar terug zijn we al begonnen met schrijven', vertelt Jorrit Bouwmans (22), die zijn opleiding Media en Cultuur afrondde in de richting Film. Een leerzame studie, vindt Bouwmans, al is het allemaal wel erg theoretisch. 'Je mist het praktische; dat doe je alleen op de Filmacademie.' En dus gingen Bouwmans en Jasper Koopmans (22) zelf maar aan de slag.

Het thema van de film was al snel helder: 'Om ons heen zien we heel veel mensen die lijden onder burn-outs, depressies en prestatiedruk. Het is ook heel vaak in het nieuws, waardoor het bijna gewoon lijkt te worden. We vroegen ons af hoe we hier op een aansprekbare manier een film over konden maken.'

De film gaat over de depressieve student Cayden, die mede door prestatiedruk van zijn vader de grip op de werkelijkheid verliest en afdaalt

in een wereld van geweld. 'Het gaat over mensen die niet met elkaar praten, en vooral niet met elkaar doorpraten, terwijl juist dat heel belangrijk is voor een persoon met depressie. We willen het gevoel van de deken die over een depressief persoon ligt bij hen overbrengen. Het wordt niet makkelijk verteerbaar.'

Niet in de laatste plaats omdat de makers voor het horrorgenre hebben gekozen. 'Dat genre speelt het meest in op de angst en emoties van de kijker', legt Bouwmans uit. Maar wie een film met monsters, geesten en bloedvergieten verwacht, heeft het mis. 'Het is meer een psychologische thriller met horrorelementen', vertelt Bouwmans. Het gaat om dat wat niet zichtbaar is, de voelbare dreiging. Die wanhoop willen we overbrengen. De depressie zelf is eigenlijk het monster.'

Alleen de titel al klinkt wat onvoorspelbaar, en dat is precies de bedoeling. 'Letterlijk betekent het "Vergeving van de middenklasse", licht Bouwmans toe. 'Het is een titel die je bijblijft, die opvalt. Het moest een titel zijn om over na te denken.'

Hoewel bijna de gehele crew - in totaal een man of veertig - in Amsterdam woont, wordt de ongeveer twintig minuten durende film in Leiden opgenomen. 'Het is dé stu-

dentenstad van Nederland', licht Bouwmans toe. 'En voor een horrorfilm werkt het perfect: de steegjes, het Middeleeuwse. Het verhaal speelt zich wel af in de huidige tijd, maar het krijgt een Gotisch jasje die de grauwheden en kilheid versterkt.' Hoewel de meeste rollen worden vertolkt door acteurs van de toneelacademie, is de hoofdrol weggelegd voor een jongen die helemaal geen theaterachtergrond heeft. 'We hebben heel wat auditanten gezien, maar hij zette het personage neer zoals we dat voor ons zagen, vertelt Bouwmans.

De opnames in de Leidse binnenstad zijn van 1 tot en met 5 februari. 'Daarna volgt een maandenlange nabewerking', vertelt Bouwmans. 'We hopen het op tijd af te hebben voor het Nederlands Film Festival eind september.'

Maar om de productie tot een succes te maken, hebben de makers nog wel wat extra sponsors nodig. Daarvoor zijn ze een crowdfundingactie gestart via cinecrowd.com. 'Het opgehaalde geld gaat naar de filmproductie, het licht en goede camera's en lenzen', zegt Bouwmans. 'Het moet er niet uitzien als GTST, maar een echte cinematografische ervaring worden. Al storten mensen tien euro, alle beetjes helpen.'

Nieuws

Opnieuw rechtendecaan

Het college van bestuur heeft Joanne van der Leun opnieuw benoemd tot decaan van de rechtenfaculteit. Haar tweede termijn begint op 1 september 2019, en duurt tot 2022. 'De komende periode willen we de samenwerking met andere disciplines bevorderen', laat de hoogleraar criminologie weten op de universiteitsite. 'Empirical Legal Studies zijn daarbij belangrijk en daar hebben we al veel ervaring mee. Maar ook het koppelen van juridische expertise aan onderzoek naar technologische ontwikkelingen in andere domeinen is cruciaal, voor zowel onderwijs als onderzoek.'

Maastricht krijgt wel ombudsman

De Universiteit Maastricht krijgt per 1 februari een ombudsman, meldt het plaatselijke universiteitsblad De Observant. Jurist Anna Soedira is aangesteld om zich te buigen over conflicten tussen medewerkers van de universiteit, waaronder promovendi. Als ombudsman kan ze ook onafhankelijk onderzoek doen en het college van bestuur van ongevraagd advies voorzien. In Leiden pleit de universiteitsraad al een tijd voor een ombudsman, vanwege nieuws over conflicten en slechte werksfeer bij Pedagogiek en LIAS (Leiden Institute of Area Studies). Het college van bestuur is hier echter tegen, zij willen de problemen opvangen met vertrouwenspersonen.

Criminologie is in orde

Opleidingskeurder Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie heeft de opleiding criminologie een 'ruime voldoende' gegeven, schrijft het *Leidsch Dagblad*. Dat is een veel beter resultaat dan de vorige keer dat de opleiding werd gekeurd in 2012. Toen stelde een visitatiecommissie na het lezen van scripties dat een deel daarvan niet aan de eisen voldeed en ook nog eens te positief waren beoordeeld door docenten. Een herstelplan was nodig om de studie er weer bovenop te helpen. Dat is blijkbaar gelukt: de commissie was nu heel positief over de opleiding.

Populatiegezondheidsmooc

Er is weer een nieuwe Leidse mooc (online cursus) bij. Afgelopen dinsdag lanceerde de Haagse campus van het Leids Universitair Medisch Centrum het vak 'Fundamentals of Population Health Management'. Met goed gebruik van data moeten ziekenhuizen, artsen en specialisten gezondheidsrisico's in beeld brengen, en met interventies komen. Het LUMC wil dit jaar met nog acht andere digitale vakken gaan komen. Deze is in elk geval te volgen via mooc-platform Coursera.

Stiekem cijferlijst opvragen

Allianz is op de vingers getikt door klachteninstituut Kifid, omdat de verzekeraar ongevraagd de cijferlijst had opgevraagd van een student. De student claimde na een botsing met een bestelbusje een bedrag van 85 duizend euro bij Allianz, ook vanwege opgelopen studievertraging. Een onderzoeker van de verzekeraar nam vervolgens zonder medeweten van de student contact op met zijn studieadviseur om zijn cijferlijst op te vragen. De geschillencommissie van Kifid oordeelde dat er sprake is van onrechtmatige inbreuk op de privacy van de student. De verzekeraar moet daarom 500 euro betalen voor immateriële schade.

Geen Hortus Festival

Het Hortus Festival stopt er noodgedwongen mee. Het kamermuziekfestival werd vijftien jaar lang iedere zomer in botanische tuinen in verschillende steden gehouden. Vorige zomer kwamen te weinig bezoekers door de hitte. De stichting krijgt het daardoor financieel niet meer rond.

Strijd tegen schurft

De GGD wil beter zicht op verspreiding infectie onder studenten

De GGD Hollands Midden (in Leiden) krijgt sinds twee jaar opvallend veel studenten met schurft over de vloer. Of dit betekent dat er ook sprake is van meer schurft, of dat studenten bijvoorbeeld de GGD wat beter weten te vinden, is niet duidelijk.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Maar een stijging is een stijging, dus genoeg reden om eens goed te kijken wat er aan de hand is, vindt de GGD. Daarom hebben ze een vragenlijst ontwikkeld, en roepen ze studenten op die in te vullen.

Timo Boelsums, arts infectieziektenbestrijding: 'We zagen in toenemende mate studenten met schurft bij de GGD terecht komen. Dat was een duidelijke stijging, en dat is de reden dat we het willen onderzoeken, en op die manier een bijdrage te leveren aan zorg voor een goed gecoördineerde behandeling van schurft in studentenhuizen.'

In 2017 kwamen er duidelijk méér studenten dan in 2016. Die groei heeft afgelopen jaar niet doorgezet, maar het is nog steeds druk. '2017 en 2018 waren even drukke schurftjaren', zegt Boelsums. 'Dat geeft ons wel aanwijzingen dat schurft nog steeds een rol speelt bij studenten.'

'We proberen daar wat meer grip op te krijgen: onder welke studenten verspreid het zich, en hoe?'

Op de vragenlijst staan vragen over schurft zelf – of je het weleens hebt gehad, of je bent behandeld, dat soort dingen. En over mogelijke risicofactoren: of je met huisgenoten woont, of je weleens kleding deelt, hoeveel bedpartners je hebt, en of je lid bent van een vereniging.

Wacht, wat? Boelsums: 'Lid zijn zelf is natuurlijk geen risicofactor, maar onze hypothese is dat activiteiten bij een studentenvereniging, aanwezigheid bij borrels, of andere omstandigheden waarbij je dicht contact hebt met iemand anders, een rol kan spelen bij verspreiding. Bijvoorbeeld wonen in verenigingshuizen, vaker het bed delen met iemand uit de vereniging. Alleen maar hypothesen, die we willen

toetsen met dat onderzoek.'

Stel dat uit het onderzoek blijkt dat het wonen in verenigingshuizen, of andere studentactiviteiten tot meer schurft leiden, wat kan de GGD daaraan doen? Boelsums: 'Daar ligt een grote uitdaging, want het natuurlijke gedrag van de student verandert je niet zomaar. Maar het gaat ons te ver om te zeggen: we doen niets. Als je bewijs hebt dat het op bepaalde plekken meer voorkomt, kan je mensen motiveren sneller hulp te zoeken bij klachten, waarmee je verspreiding voorkomt. Daar valt nog wel winst te behalen: snel klachten signaleren en snel naar de huisarts of GGD gaan.' De vragenlijst staat op bit.ly/schurft.

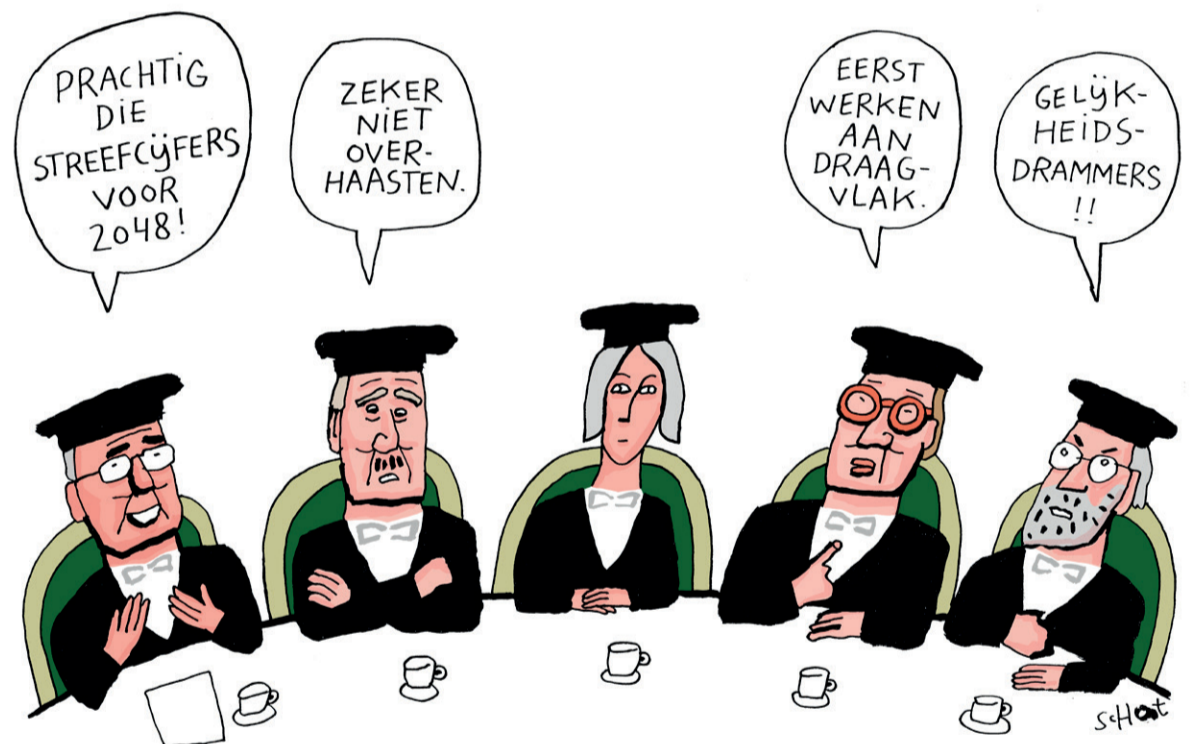
Langzaam meer vrouwelijke hoogleraren

Met de huidige groei van vrouwelijke hoogleraren duurt het nog dertig jaar voordat de verhouding evenredig is. Dat is langzaam, zegt Onderwijsminister Van Engelshoven, maar het is aan de universiteiten om hun streefcijfers te halen.

Dit schreef Van Engelshoven in een antwoord op Kamervragen over de Monitor Vrouwelijke Hoogleraren 2018, een rapport van het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren dat in december verscheen. Daarin stond dat het percentage vrouwelijke hoogleraren met 1,6 procentpunt was gestegen. Desondanks duurt het nog tot 2048 voordat de man-vrouwverhouding helemaal evenredig is, voorspelt het LNVH.

'Het percentage groeit inderdaad langzaam en ik zou graag zien dat er minder dan dertig jaar nodig is om een evenredige verdeling te bereiken', schrijft Van Engelshoven. 'Ik verwacht dat de universiteiten zich actief zullen blijven inzetten om de streefcijfers die ze hebben geformuleerd te realiseren, zodat het tempo verder omhoog zal gaan.'

De overheid gaat in ieder geval niet opnieuw extra geld vrijmaken voor vrouwelijke hoogleraren, zoals Van Engelshovens voorganger

Jet Bussemaker deed. Het potje van Bussemaker, de Westerdijk Talentimpuls genaamd, 'was een éénmalige impuls', schrijft de mi-

nister. 'Het moet niet zo zijn dat er alleen resultaten geboekt worden wanneer het kabinet daar middelen voor vrijmaakt.' Uit de volgende

monitor, die in 2019 verschijnt, zal moeten blijken welk effect het Westerdijk-geld op het aantal hoogleraren heeft gehad. **AK**

'Mannenhatende trut'

'Al kun je wel stellen dat ik als wetenschapper uit mijn ivoren toren ben gekomen. Man, wat ben ik uit mijn ivoren toren gekomen. Ik ben eruit gesprongen. Waaaay down.' Toen Twittergebruikers erachter kwamen dat Leidse politicoloog Rebekah Tromble onderzoek zou doen naar Twittergesprekken, werd ze bedolven onder haatmail en doodsbedreigingen. *de Volkskrant*, 11 januari.

'Die mannenhatende trut verdient het om te worden verkracht tot ze niet meer kan lopen. En dat dan dus zo'n vierentwintigduizend keer.' *Tweet aan Tromble, de Volkskrant, 11 januari.*

'Maar om te beginnen zou de Europese Unie de schandvlek (het vluchtelingenbeleid, red.) in Griekenland, want

daarvan mogen we toch echt spreken, zo snel mogelijk uit moeten wissen'. De Europese grenzen zitten hartstikke dicht voor vluchtelingen, betoogt hoogleraar migratiegeschiedenis Leo Lucasen. *Volkskrant*, 15 januari.

'U verkleedt uw fietsen als aangereiden Sint, hier ontbreken de schoolspullen en de ketchup natuurlijk niet. Deze grap wordt uiteraard niet door iedereen in Hulst gewaardeerd, dus u zult moeten vluchten!' Opdracht voor aspirant-leden van het Nijmeegse dispuut Reinaert voor hun ontgroening in Hulst. Eerder overleden in Oss vier kleine kinderen bij een ongeluk in een Sint. Het dispuut benadrukt dat er niet écht met een verklede fiets is rondgereden, en dat het om satire gaat. *Versillende media*

'Tegenwoordig wordt een wetenschappelijk tijdschrift gezien als een luxeproduct, alsof het gaat om tassen van Louis Vuitton. Wetenschappelijke uitgeverijen horen geen winstmarges van 30 à 40 procent te behalen, ze moeten worden gezien als openbare nutsvoorzieningen.' Linguïstiek-hoogleraar Johan Rooryck legt aan de *NOS* uit waarom *Journal of Informetrics* uit protest vertrok bij Elsevier, om open access te worden. *NOS*, 14 januari.

'De Herengrachers hebben het over de bezwaren die ook in andere wijken zijn geopperd tegen de studentencomplexen daar. Fietsen, nachtelijk lawaai en soms een verhoogde kans op brand. In Leiden geldt een stop op het zogeheten verkameren van panden. In dit geval is echter geen sprake van kamers.

De eigenaar deed een aanvraag voor negentien woonstudio's.

'Wij zien dit als een semantische slimheid om de door u afgekondigde stop op verkamering te omzeilen.' Het goede nieuws is dat er negentien studentenstudio's bijkomen. Het slechte nieuws is dat je toekomstige bureu je nu al haten. *Leidsch Dagblad*, 16 januari.

'Please note that the secret reviewer police has identified secret problems with the paper that you as author have no access to, and, therefore, cannot address.' The system is so broken it's ridiculous.' Psycholoog Eiko Fried kreeg een afwijzing waarin stond dat 'uit vertrouwelijk commentaar van de reviewers blijkt dat een herziene versie van uw manuscript nog steeds niet publicabel zou zijn.' *Twitter*, 16 januari.

Teveel verschil tussen studies

Geestwetenschappen wil werklast eerlijker verdelen

De faculteit Geesteswetenschappen biedt teveel vakken aan, de onderwijstijd is niet eerlijk verdeeld over de docenten en de manier waarop de verschillende opleidingen zijn ingericht is te divers en onvolgende op elkaar afgestemd.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Dat blijkt uit de bevindingen van de werkgroep Programmanormen, die is ingesteld door het faculteitsbestuur. De werkgroep stelt dat de hoeveelheid studiepunten die voor een vak kunnen worden gehaald te veel uiteenlopen tussen de opleidingen, evenals het aantal contacturen. Ook biedt de ene opleiding veel keuzevakken aan terwijl de andere dat nauwelijks doet, en bie-

den sommige opleidingen wel en andere geen formele afstudeerrichtingen aan. Bovendien berekenen de instituten op een verschillende manier de onderwijstijd van hun docenten.

Doel is nu om de inrichting van de opleidingen meer gelijk te trekken en te streven naar een 'facultaire normering'. Daartoe doet de werkgroep voorstellen aan het faculteitsbestuur om het aantal vakken terug te dringen, het aantal contacturen meer gelijk te trekken, een eerlijker onderwijsaakbelasting te realiseren en duidelijker de taakstelling voor onderwijs, onderzoek en bestuur vast te leggen. Daarbij wordt er wel op gelet dat de 'rijkdom aan opleidingen' behouden blijft.

'Er was altijd veel vrijheid in de manier waarop de opleidingen

werden ingericht', vertelt werkgroepvoorzitter Ton Kallenberg. 'Instituten hanteren bijvoorbeeld verschillende normen en instrumenten om de docent-onderwijstijd te berekenen. Dat leidt ertoe dat docenten verschillende vergoedingen krijgen voor dezelfde activiteit.'

Het plan is om een instrument te ontwikkelen waarin per docent wordt opgenomen hoeveel uur die jaarlijks mag besteden aan onderwijs, onderzoek en bestuurlijke taken, waarbij consequent de mutaties moeten worden bijgehouden om het overzicht te bewaren. Doel daarvan is onder meer de onderzoekstijd van het wetenschappelijk personeel te beschermen en de werkdruk voor docenten te verlagen.

Het verlagen van de werkdruk moet worden bereikt door de totale

onderwijstijd beter over alle docenten te verdelen en het aantal vakken terug te dringen. Dat laatste is sowieso nodig, zegt Kallenberg. 'Het aantal te volgen vakken binnen de faculteit is te hoog vergeleken met de docentcapaciteit.' Welke vakken dan moeten verdwijnen, gaat in overleg tussen de opleidingsvoorzitters en onderwijsdirecteuren, aldus Kallenberg.

Volgens hem gaat die ingreep niet ten koste van docentenbanen. Een docent die meerdere vakken geeft, zou dan bijvoorbeeld meer tijd overhouden voor andere vakken, met als gevolg verlagening van de werkdruk. 'We moeten nog bekijken hoe we dat slim kunnen opvangen, maar van een reorganisatie is absoluut geen sprake. Dit doen we juist om dat te voorkomen.'

Want juist ook uit financieel

oogpunt is ingrijpen nodig, stelt Kallenberg. Niets doen zou verder oplopende werkdruk betekenen en op termijn financieel zwaar weer. 'De kosten lopen sneller op dan de inkomsten. Nu zitten we nog onder het omslagpunt. Maar als we niets doen, gaan we financieel uit de pas lopen.'

Het faculteitsbestuur is over de plannen in gesprek met de opleidingsvoorzitters, onderwijsdirecteuren van de instituten, instituutmanagers, wetenschappelijk directeuren en faculteitsraad. Ook met de docenten worden nog gesprekken gevoerd, om in samenspraak bepaalde plannen bij te stellen alvorens het ter instemming voor te leggen aan het faculteitsbestuur. Als met het plan wordt ingestemd, zal het de komende jaren gefaseerd worden ingevoerd.

Glühwein voor zwerfvuilrapers

Leidse studenten maken hun stad schoner. Zaterdag bij het USC ook weer, is de bedoeling.

Bij de zwerfvuil-opruimactie van Canalcupps, van de biologiestudenten die zich inzetten voor statiegeldbepalers bij Leidse evenementen, is meer dan honderd kilo afval verzameld. Een groep vrijwilligers trok door het centrum, en ruimde blikjes, flesjes, peuken en de spoelbak van een WC op. Een plaatselijke patatboer had beloofd iedereen een portie friet te geven als de grens van honderd kilo gehaald werd, en dat is dus gelukt.

De Canalcuppers hebben expositieruimte Old School aan het Pieterskerkhof als tijdelijke uitvalsbasis: zij tonen er films en foto's van

hun uit de gracht geviste bekertjes. Deze donderdag is er een studentenavond met onder meer een pubquiz.

Wie de smaak te pakken heeft, kan komende zaterdag ook aan de slag om zwerfvuil op te ruimen: dan organiseert het Universitair Sportcentrum een 'opruim- en plogging-actie'. 'Plogging' is een Zweeds-Engels fusiewoord dat suggereert dat je zwerfvuil kan opruimen tijdens het joggen. Dat werkt natuurlijk niet lekker als er veel troep ligt; mogelijk is Zweden een stuk schoner dan het BioSciencePark. Wie niet wil ploggen mag gewoon wandelen; het sportcentrum deelt grippers uit. Deelnemers kunnen zich om 14 uur bij het USC verzamelen, en na een uurtje zijn er hapjes en glühwein als beloning. **BB**

'Toon meerwaarde van Engels aan'

Veel universiteiten leggen niet goed uit waarom zij voor Engelstalige opleidingen kiezen, schrijft de Onderwijsinspectie. Het blijkt zelfs dat een flink aantal universiteiten en hogescholen geen gedragscode taal heeft. Zij houden zich dan ook niet aan de wet.

Dat is 'onacceptabel', aldus minister van Onderwijs, Ingrid van Engelshoven. Ze heeft dan ook een wetsvoorstel ingediend om dit beter te regelen.

Steeds meer studies worden in het Engels aangeboden. Deze verengelsing dreigt zelfs het Nederlands te verstikken, aldus critici althans. De Inspectie van het Onderwijs kreeg opdracht van de minister om het taalbeleid van universiteiten en hogescholen in kaart te brengen. Het uitgangspunt van de Wet op het Hoger Onderwijs (WHW) is helder: het onderwijs moet worden gegeven in het Nederlands.

Verder staat in deze wet dat onderwijs alleen in een andere taal dan het Nederlands mag worden gegeven als dit 'noodzakelijk' is. Redenen om bijvoorbeeld toch voor het Engels te kiezen zijn bijvoorbeeld

het internationale karakter van de opleiding. Of als een Nederlandstalige docent met specifieke expertise niet beschikbaar is.

Onderwijsinstellingen die afwijken van het Nederlands moeten een gedragscode hebben waarin zij uitleggen waarom dat bij bepaalde studies noodzakelijk is. De Universiteit Leiden heeft zo'n code, maar twee universiteiten en zestien hogescholen hebben die niet, constateert de Inspectie. Minister van Onderwijs, Ingrid van Engelshoven, vindt dat 'onacceptabel'.

Bij de instellingen die wel een code hebben, zijn de redenen voor een afwijkende taalkeuze vaak 'beperkt uitgewerkt', schrijft de Inspectie. Ook wordt lang niet uitgelegd waarom een andere taal zo noodzakelijk is. Al erkent de Inspectie dat dat ook lastig is omdat in de WHW geen normen staan waarmee 'kan worden beoordeeld of die noodzaak er daadwerkelijk is'.

Van Engelshoven heeft nu een wetsvoorstel geschreven waarin staat dat universiteiten en hogescholen veel beter moeten uitleggen waarom ze een opleiding in een andere taal dan de Nederland-

se aanbieden. Wel vervalt de term 'noodzaak'. Instellingen moeten nu de 'meerwaarde' aantonen van het overstappen naar een andere taal.

Overigens staat in datzelfde wetsvoorstel dat universiteiten en hogescholen het collegegeld voor studenten van buiten de zogeheten Europese Economische Ruimte mogen verhogen. Aan het collegegeld voor deze groep studenten wordt geen maximum gesteld. Zo kunnen instellingen 'controle houden' op de toestroom van een deel van de internationale studenten.

Ook op het punt van de numerus fixus verandert het nodige. Studentenstops mogen worden ingesteld, maar de minister wil daar wel meer controle op uitoefenen. Alleen als een universiteit kan aantonen niet genoeg capaciteit te hebben om het aantal studenten op te vangen, geeft zij toestemming.

Als een opleiding zowel in het Nederlands als in het Engels bestaat, wordt het mogelijk om alleen voor de Engelstalige variant een numerus fixus in te voeren. Ook dit is bedoeld om de toestroom van internationale studenten beter te regelen. **VB**

Werk voor gevluchte academici

Twaalf academici die hun land zijn ontvlucht vanwege een bedreigende situatie, krijgen een eenjarige aanstelling om hun wetenschappelijke carrière voort te zetten in Nederland. De onderzoekers komen uit onder meer Armenië, Syrië en Turkije.

Het is een pilot, genaamd 'Vluchtelingen in de wetenschap', van NWO, De Jonge Akademie, de KNAW en Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. Doel is om deze wetenschappers een kans te geven hun academische loopbaan voort te zetten.

In Nederland wil NWO de onderzoekers laten aansluiten bij lopende Nederlandse onderzoeksprojecten, zodat zij een netwerk kunnen opbouwen en hun kennis en vaardigheden vergroten. Het biedt hen tevens de kans om actief kennis en kunde te delen en het Nederlandse wetenschapstelsel te leren kennen. Het uiteindelijke doel van het traject is dat de academici hun eigen onderzoekslijn uit hun thuisland voortzetten.

De twaalf onderzoekers opereren in verschillende gebieden. Zo doet er een onderzoek naar de gevolgen van klimaatverandering voor de

Surinaamse kust, terwijl een ander zich bezighoudt met geavanceerde MRI-technieken om het risico op een herseninfarct bij een chirurgische ingreep vanwege aderverkalking te reduceren. Weer een ander onderzoekt de betrokkenheid van Syrische studenten als paramilitairen in het conflict in Syrië en een vierde zoekt naar de oorzaak van de Europese droogte in 2018.

In totaal werden 41 onderzoeksvoorstellen ingediend. Daarvan zijn er dus twaalf gehonoreerd. Tien onderzoekers zijn man en twee vrouw. In totaal is een budget van 750.000 euro beschikbaar voor de pilot. **SVL**

Achtergrond

Fout verhaal is altijd sneller

> Vervolg van voorpagina

Burger: 'Ik vind het zot dat mensen geld verdienen met berichten dat als je kanker hebt beter Citroensap kunt slikken dan chemotherapie benutten. Het is schadelijk als mensen dat voor waar aannemen.' En wat te denken van de toegenomen berichtgeving uit commerciële of politiek extremistische hoek, zoals Macedoniërs die tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezingen geld verdienden met het verspreiden van verzonden berichten over Clinton en Trump? 'Dat bestond een aantal jaar geleden nog niet', zegt Burger. 'Ze pompen de meest extreme berichten rond zodat ze er geld mee kunnen verdienen. Dat lijkt me onwenselijk.'

Desondanks durven Burger en Pleijter niet te beweren dat het controleren van berichtgeving tegenwoordig belangrijker is dan ooit. Burger: 'We zien wel een groeiende groep journalisten die zich met factchecken bezighoudt. Maar ik ben niet zo van "vroeger was alles beter". Sterker nog, ik denk dat vroeger heel veel dingen in de journalistiek slechter waren.'

Pleijter: 'Alleen toen viel het minder op. Vroeger zette je een stukje in de krant, en als het niet klopte gebeurde er niet zoveel. Nu gaat heel Twitter los. Er is meer kritiek gekomen op journalisten, en die zijn er daardoor steeds meer op bedacht dat ze dingen goed moeten controleren.'

Een factcheck begint ermee dat studenten zelf een bericht aandragen dat ze niet vertrouwen. Pleijter: 'De bewering van dat bericht moet in één zin kunnen worden samengevat. Daarvan moet worden uitgezocht of het wel of niet waar is.'

Burger: 'Bijvoorbeeld "citroensap is beter tegen kanker dan chemotherapie". Het meest basale is dat je de oorspronkelijke bron probeert te vinden. Als er wordt verwezen naar een onderzoek, moet je dat onderzoek in handen proberen te krijgen. We verwachten dan niet van de studenten dat ze alles zelf gaan narekenen, maar ze moeten wel weten dat ze deskundigen kunnen raadplegen die er iets over kunnen zeggen.'

Pleijter: 'Het leuke is dat we studenten met verschillende expertises kunnen inzetten bij het checken van nieuws. Een student biomedische wetenschappen merkte eens op dat de media het aantal fouten in operatiekamers hadden overdreven en een student Koreaanse taal en cultuur kon bronnen uit dat land lezen en checken.'

Wat daar de laatste jaren is bijgekomen, is het natrekken van foto's en video's. Een foto bij een dubieus bericht waarvan je wil weten waar die oorspronkelijk vandaan komt,

kan je in een paar klikken uploaden bij Google Images, legt Burger uit. Daarna kan de periode worden ingesteld waarbinnen je de foto zoekt. Geregeld komt het voor dat de foto bij een heel ander bericht hoort en op een andere tijd en plaats is genomen. 'Wij vinden dat alle studenten die oefening een paar keer moeten hebben gedaan. En eigenlijk zouden alle journalisten dit moeten kunnen', vindt Burger.

En soms is factchecken ook betrekkelijk simpel, weet Pleijter. 'Een politicus zei eens tegen een lokaal medium dat hij in Gouda Marok-

kanse jongetjes had waargenomen die probeerden elkaars tassen af te pakken om zo een betere tasjesdief te worden. Dat werd opgepikt door ANP en binnen no time stond het op gerenommeerde Nederlandse nieuwssites. Een van onze studenten heeft die politicus opgebeld en de vragen gesteld die alle journalisten hadden moeten stellen.'

Want wat bleek: hij had alleen een groepje jongens aan elkaars tassen zien trekken, maar kon niet hardmaken dat het om Marokkanen ging, noch dat ze daadwerkelijk aan het oefenen waren voor tasjesroven.

Hij had hen niet eens gesproken en wist dus ook hun leeftijden niet. 'Heel veel aannames op basis van één waarneming', aldus Burger.

Een andere factcheck haalde tv-programma *Zondag met Lubach*. Geert Wilders had de uitspraak gedaan dat er op scholen alleen nog maar halalvoedsel werd geserveerd. Een database om die uitspraak te controleren was er niet, dus besloot een groepje studenten bij meer dan honderd scholen navraag te doen. Resultaat: slechts één school in Amsterdam-West verkocht uitsluitend halalvoedsel. Pleijter: 'De studen-

ten hebben het gevoel dat het echt ergens om gaat. Het werkt dus ook heel goed als onderwijsinstrument.'

Toch dringt zich de vraag op in hoeverre factchecks zinvol zijn. Want lang niet alle mensen die een oorspronkelijk foutief of onvolledig bericht hebben gelezen, zullen toch ook de corrigerende factcheck te zien krijgen? 'Dat is een existentiële vraag die niet alleen ons maar ook onderzoekers bezighoudt', zegt Burger. 'Voor een belangrijk deel is dat nog steeds een groot probleem. Een fout verhaal verspreidt zich nog altijd sneller dan het betere verhaal.'

'Ik denk dat vroeger heel veel dingen in de journalistiek slechter waren. Alleen viel het toen minder op.'

Foto Taco van der Eb

'Eén van onze studenten belde op, en stelde de vragen die alle journalisten hadden moeten stellen'

Veel berichten die niet helemaal te vertrouwen zijn, gaan viraal - juist omdat ze zo sensationeel zijn. Die zijn moeilijk om met een factcheck in te halen.'

'Bovendien kost checken tijd, dus als je het publiceert is het oorspronkelijke bericht allang booming', vult Pleijter aan.

Maar, zegt Burger, de factchecks worden wel zichtbaarder. 'Onze factchecks komen in Google bovenaan in de zoekresultaten, inclusief claim en oordeel. Al gaan de factchecks er niet in hun eentje voor zorgen dat de valse berichten verdwijnen. Ik zou daarom ook willen dat Google haar regels scherper handhaaft, want het zijn bedrijven als Google en Facebook die vals nieuws mogelijk maken. De zoekmachine stelt nog te makkelijk advertentie-accounts ter beschikking die geld verdienen met verzonden, gestolen of haatzaaiende berichten. Dat is inmiddels wel moeilijker geworden, maar het kan nog steeds.'

Genoeg te doen dus nog, de volgende tien jaar. 'We zijn afhankelijk van onze studenten, terwijl we graag continu berichten zouden willen checken', zegt Pleijter. 'Onze grootste droom is om een factcheck-instituut te worden met een redactie van zes man. Daarvoor hebben we niet alleen checkers nodig, maar ook mensen die handig zijn in het verspreiden ervan op sociale media. Momenteel zijn we bezig met subsidieaanvragen en het opzetten van crowdfunding om professionele journalisten aan te kunnen stellen.'

Onmisbaar ingrediënt: een korreltje zout

Oud-student Leonie Hussaarts ontdekte in 2009 een staaltje onspoord wetenschapsnieuws. Het nieuws dat de geur van rotte eieren een erectie zou veroorzaken ging namelijk de hele wereld over. Ook in Nederland verscheen het op ANP, Nu.nl en de site van De Telegraaf en Elsevier. Toen Hussaarts navraag deed bij de betrokken hoogleraar van het onderzoek, bleek dat de onderzoekers geenszins mannen aan rotte eieren hadden laten ruiken. Wel kregen ratten een erectie nadat bij hen het aminozuur L-Cystine was ingespoten. Dat kan worden omgezet in het gas waterstofsulfide: een gas dat ook in rotte eieren zit. De media gaven het nieuws dus een eigen

interpretatie. 'Ik vond het best shocking dat de journalist van het ANP aangaf dat het "hier niet gaat om een wetenschappelijke analyse, maar om luchtig nieuws", vertelt Hussaarts. 'Ik neem sindsdien sommige nieuwsberichten over wetenschap met een korreltje zout, en ga vaker op zoek naar de bron. Voor een goed functionerende journalistiek denk ik dat factchecken een onmisbaar ingrediënt is.'

Peter Burger kwam erachter dat een rechts-extremistische site afbeeldingen van mishandelde vrouwen plaatste, met de bewering dat zij waren mishandeld door vluchtelingen. Het bleek om willekeurige portretten van mishandelde vrouwen te gaan

die niets met vluchtelingen te maken hadden.

Bijna driekwart van de jonge mannen wil geen vrouw als baas, beweert PR-bureau Mediatic in een persbericht in de zomer van 2018. Onder meer *Algemeen Dagblad* neemt dit nieuws over. Na een hoop omzwervingen krijgt factchecker Alexander Pleijter een deel van de resultaten in handen. Wat blijkt: de enquête was zeer sturend doordat de ondervraagden onder meer werden gedwongen een keuze te maken tussen liever werken voor een man of een vrouw. De bewering hield daardoor geen stand, waarna de verschillende media het bericht aanpasten.

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes

waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles** en **huiswerkbegeleiding** op verschil-

lende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. *Engels, 4havo. *Engels, brugklas anderstaligen. *Nederlands, 3havo. Nederlands, 2hbo, onderzoeksverslagen maken. *Frans, Engels, brugklas mavo-havo. Engels, brugklas, mavo-havo. *Nederlands, 2vmo. *Engels, 3havo. *Frans, brugklas mavo-havo. *Engels, 5 havo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes extra's

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Oppas gezocht. Wij zoeken voor onze 3 kinderen van 7 en 8 jaar een warme en duidelijke oppas. Vind je het leuk en heb je tijd onder andere af en toe op maandagavond, bel of app dan voor meer informatie naar: 06-12138179.

De dode hoek van klimaatmodellen

nu in de boekhandel

klimaat-gaat-voor.nl

de **Kattekop**
kinderdagverblijf

2018 REGIO AWARD WINNAAR ZUID HOLLAND*

Ouders beoordeelden ons dagverblijf in een onafhankelijk onderzoek met een **9.1** 45 reviews

Het is de 5de keer op rij dat de Kattekop de Regio Award Zuid Holland ontvangt.

Al ruim 35 jaar hét kinderdagverblijf exclusief voor medewerkers en studenten van de Universiteit Leiden en gelieerde instellingen. Op loopafstand van station Leiden C.S. Open van 07.30 uur - 18.30 uur.

Meer informatie | www.dekattkop.nl | tel. 071 517 6363

*Reviewplatform Quebbie / tevreden.nl

Slimme vogels zijn sexy

Al ligt de lat niet erg hoog

Vrouwelijke grasparkieten vinden een mannetje leuker als hij in staat is om een probleem op te lossen, ontdekten Chinese en Leidse onderzoekers door middel van een zorgvuldig uitgedacht experiment.

DOOR BART BRAUN Ze zeggen dat je brein je grootste geslachtsorgaan is, maar het zit zo goed ingepakt dat je er maar moeilijk mee kan showen op het strand. Je moet er leuke dingen mee doen om te laten zien wat je in huis hebt.

Biologen vermoeden dat dat één van de redenen is dat je überhaupt een brein hebt waar je wat mee kan. Intelligent zijn kan handig zijn om te overleven in de strijd om het bestaan, maar het is ook gewoon sexy. Op z'n biologisch gezegd: cognitieve vermogens bieden mogelijk niet alleen een voordeel bij natuurlijke selectie, maar ook in de seksuele selectie.

Het lastige van intelligentie is dat je er maar moeilijk je nagels onder krijgt. Iedereen kent slimme en domme mensen, maar wát maakt iemand slim? Is je IQ 'datgene wat een IQ-test meet', of zegt het echt iets, en zo ja, wat dan? En dan heb je bij mensen nog het voordeel dat je in elk geval weet hoe het is om een mens te zijn. Bij dieren is het allemaal nog een trapje ingewikkelder.

Toch is er de afgelopen tien jaar flink meer aandacht gekomen voor dieren en hun mentale processen. 'En daarmee is er ook aandacht voor de vraag hoe die dan zijn

ontstaan', vertelt hoogleraar gedragsbiologie Carel ten Cate. In de *Science* van afgelopen vrijdag beschrijft hij een experiment dat daar een beetje licht op werpt.

De proef, bedacht door Ten Cate en zijn oud-promovenda Jiani Chen, en uitgevoerd door Chen en twee andere Chinese biologen, behelst mannelijke en vrouwelijke grasparkieten. Ten Cate: 'Dat zijn vogels die in grote groepen leven en dus gewend zijn om op elkaar te letten. Ze kunnen relatief oud worden voor dieren van die grootte; een jaar of twaalf. Dat betekent dat er een behoorlijke variatie kan bestaan in de omstandigheden

Het vermogen om problemen op te lossen, maakt seksueel aantrekkelijker

waarin ze leven, en dat het dus nuttig is om terug te kunnen vallen op aangeleerde vaardigheden. We weten uit eerder onderzoek dat ze dingen kunnen leren als ze een andere vogel dat zien doen. Wij wilden weten: maakt dat ze nou ook aantrekkelijker voor elkaar? En hoe moet je dat onderzoeken?'

De proefopzet is in wezen heel eenvoudig. Je hebt drie kooien naast elkaar: Links zit een mannetje, rechts zit een mannetje, en in de grotere kooi in het midden zit een vrouwtje. Zij kan kiezen bij wie van de twee ze het liefst in de

buurt zit. Dat vindt ze blijkbaar de leukste mannetjesgrasparkiet.

Het andere mannetje krijgt vervolgens bijles. In een trainingssessie, uit het zicht van het vrouwtje en zijn concurrent, wordt hem stapje voor stapje uitgelegd hoe hij doosjes met eten open kan maken. Vervolgens mag hij terug in de kooi naast het vrouwtje. Dat krijgt vervolgens twee dingen te zien: hoe het mannetje dat ze het leukste vond tevergeefs probeert om een doosje open te maken. En hoe haar oorspronkelijke tweede keus er wél in slaagt. Om te zorgen dat ze goed kijkt naar de puzzelaar, zat er op die momenten een schotje tussen haar en het mannetje zonder doosje.

Om te voorkomen dat het niet-getrainde mannetje toevallig ook het doosje open krijgt, hadden de biologen die gesaboteerd met een stukje plakband. 'We testten niet de slimheid van de vogels', legt Ten Cate uit. 'We willen juist een contrast aanbrenge tussen een ogenschijnlijk slim en een ogenschijnlijk dom dier. Dat is wat het vrouwtje te zien krijgt, en waar ze op reageert.'

Waar je nou als bioloog op zit te hopen, is dat dit nieuwe inzicht – hé, die ene vent kan iets wat de ander niet kan! – ervoor zorgt dat het vrouwtje van voorkeur verandert. En dat gebeurt dus ook. Het vermogen om problemen op te lossen, maakt parkieten blijkbaar seksueel aantrekkelijker.

Seksueel? Ja, want als een vrouwtje in een kooi zit tussen twee andere vrouwtjesparkieten waarvan er één het kunstje heeft geleerd en

de ander niet, beïnvloedt dat haar voorkeur niet.

Oké, maar gaat het echt om het oplossen, en niet om het feit dat het mannetje eten heeft en dus voor haar kan zorgen? Nee, want als je de vogel die in eerste instantie afgewezen was een open bakje met zaadjes geeft, waar niet aan gepuzzeld hoeft te worden, is ze daar niet van onder de indruk.

Het lijkt er dus op dat seksuele selectie, bij grasparkieten althans, in elk geval een rol speelt bij het ontstaan van intelligentie. Vrouwtjes kiezen slimme mannetjes, en ze krijgen vervolgens slimme kuikens en die kiezen slimme – wacht even. De makkelijkste doos uit de test is een schaalje met een deksel, die de vogeltjes vaak niet open kregen omdat ze er bovenop bleven staan. De cognitieve vaardigheid – voor een ongetrainde vogel blijkbaar al een opgave – bestaat er dan uit dat je een dekseltje niet op kan tillen als je er zelf bovenop staat. Het gaat hier dus niet bepaald om hogere wiskunde.

De lat ligt niet heel hoog voor vogels, en ook bij mensen vallen de probleemoplossende vermogens vaak vies tegen. Als intelligentie zo sexy is, waarom is er dan zo weinig van op de wereld? 'Er zitten kosten aan slim zijn', legt Ten Cate uit. 'Die zitten hem erin dat slim zijn een relatie heeft met hersengrootte. Hersencellen kosten veel energie, het is een grote investering om te maken. Dat zet vermoedelijk een limiet op de mate van cognitieve ontwikkeling die optimaal is. Voor elke soort is er dan een *trade-off* tussen intelligentie en andere eigenschappen.'

Debatkampioen

De Leidse student Gigi Gil (23) is vorige week tijdens het Wereldkampioenschap Debatteren voor Universiteiten in Kaapstad uitgeroepen tot 'beste spreker van de wereld voor mensen met Engels als tweede taal'. In totaal deden ruim 800 studenten mee van 250 universiteiten.

Gefeliciteerd! Waarom deed je mee?

'Ik heb meegedaan omdat ik debatteren leuk vind. Ik ben eigenlijk altijd al kritisch geweest. Vroeger hadden we thuis aan tafel veel discussies, bijvoorbeeld over wereldpolitiek. In de vierde klas van de middelbare school begon ik met debatteren in een debatclub. De competitieve debatsport speelt voor mij dus een grote rol. Maar ik heb ook meegedaan omdat ik Kaapstad graag een keer wilde bezoeken.'

Je bent een Leidse student, maar deed mee namens de Universiteit Oxford. Hoe zit dat?

'Momenteel ben ik bezig met mijn wetenschapsstage forensische psychiatrie aan de Universiteit Oxford. Ik ben hier sinds oktober en blijf waarschijnlijk tot april. Maar eerder, in 2016 en 2017, deed ik ook namens de Universiteit Leiden mee aan WK's en EK's.'

Was het erg moeilijk?

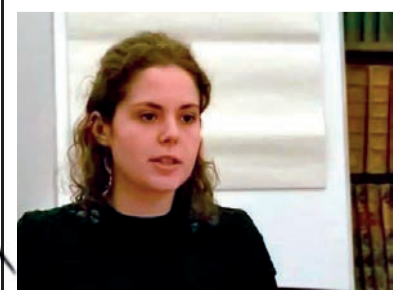
'De stellingen en positie – dus of je voor of tegen de stelling bent – kreeg ik een kwartier voor het debat. Je mocht er niets over opzoeken. Ik was het vaak niet eens met mijn toegewezen positie, maar zolang je argumenten kunt bedenken vormt dat niet zo'n probleem. Toch vond ik de tweede ronde (van de negen, red.) vrij moeilijk te verdedigen. De stelling was: "This House believes that the protections of international law conventions and treaties should not apply to combatants from terrorist organisations (e.g. prohibition on torture, prisoner of war status, guarantee of post-conflict release)". Ik vond het moeilijk om argumentatie te bedenken en verdedigen die ik logisch vond: hoe verdedig je dat terroristische organisaties mogelijk blootgesteld moeten worden aan martelen?'

Hoe vind je dat er in de Tweede Kamer wordt gedebatteerd?

'Ik krijg wel vaker vragen over politici. Ik vind het moeilijk te beoordelen, omdat de vorm en de verwachtingen anders zijn dan in een wedstrijddebate. Daarin is feitelijke kennis relevant, maar niet het belangrijkste. Een jurylid kan tijdens het debat niet beoordelen welke claim op de waarheid het meest feitelijk correct is. Daarom is een wedstrijddebate veel meer gericht op logica. Daarbij komt ook nog dat wedstrijddebatteren niet gaat om het overtuigen van een stemmer, maar het overtuigen van een jury op basis van een heleboel regels.'

Maar? Doen de politici het dan goed volgens hun regels?

'Vanuit mijn perspectief gaat parlementair debatteren in onze Tweede Kamer er soms wat oppervlakkig aan toe, maar het dient ook een ander doel. Ik kan een wedstrijddebate niet winnen op basis van een waarde die ik met anderen deel, terwijl dat voor politici wellicht heel waardevol kan zijn.' **SVL**

Eliza's verwonderingen

Op zoek naar het volledige

Serie over De Lakenhal-collectie

Tot aan de heropening van Museum De Lakenhal stort masterstudent film & photographic studies Eliza Jordaan zich op de verborgen schatten van de collectie. Deze week: schetsen.

We proberen vaak dingen. Jij doet het, ik ook. Van alles. Uiteraard ben je tevreden wanneer het in één keer slaagt. Dingen lukken echter zelden in één keer. Ben je ook tevreden wanneer je een paar pogingen moet wagen? Ik hoop van wel. Want juist die pogingen zijn waardevol. Een zoektocht naar het beoogde kan namelijk veel moois met zich meebrengen. In de beeldende kunst is de schets hier de essentie van. Het is de opzet voor het definitieve. Een zoektocht naar het volledige.

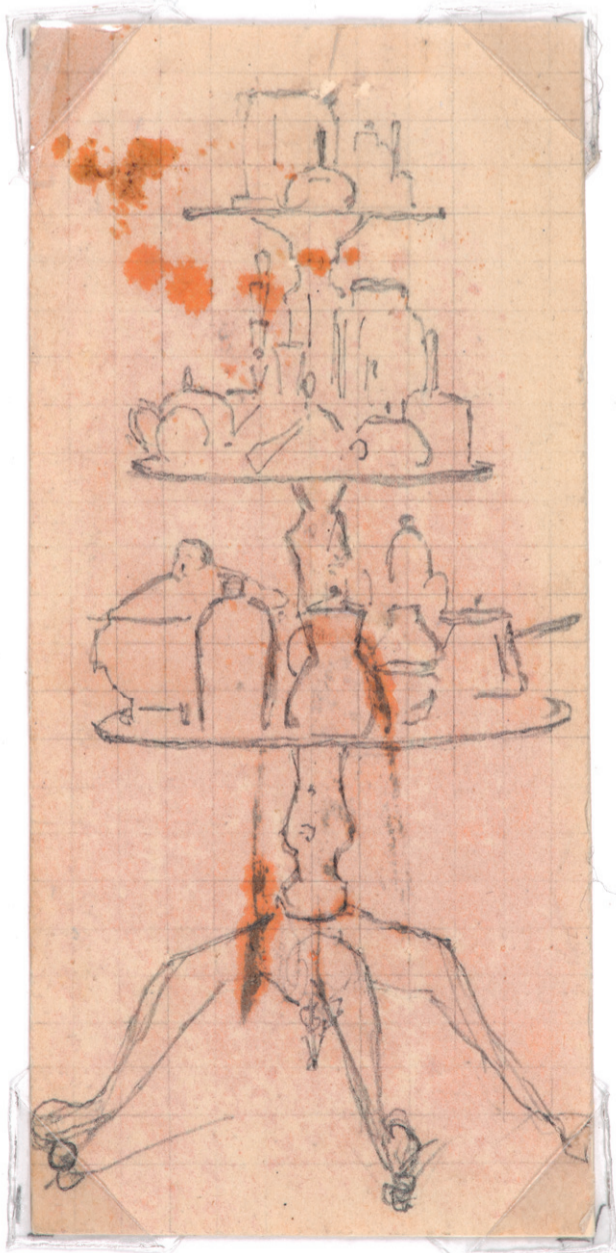
De schets is vaak vluchtig, dynamisch. Wanneer ik kijk naar *Schets, Stilleven op Etagère* (1860-1880) zie ik voor me hoe Alexander Hugo Bakker Korff met rappe potloodbewegingen over het papier bewoog. Lijnen die snel gezet zijn. Met lichte tred gleden zijn vingers over het oppervlak. Het zachte grijs is op sommige plekken amper te onderscheiden van het inmiddels beige-keurige papier. Het is een beeld dat enkel bestaat uit contouren. Slechts de buitenste randen van ieder kannetje, ieder potje, wa-

ren nodig om de goed gevulde etagère in beeld te brengen.

Een etagère met servies. Wat een onderwerp. Geen gewichtig stilleven vol vanitas-elementen zoals schedels, zeepbellen of andere gedenk-te-sterven-meuk. Nee, servies. Waarom ook niet? Zou het slechts een vingeroefening zijn? Of een studie voor een groter werk, een uiteindelijk doek?

Het zijn meestal de "grote" olieverfdoeken die als meesterwerk betiteld worden. Toch kan een schets evengoed van onschatbare waarde zijn. Van schetsen valt veel te leren. Ten eerste door het zelf te doen uiteraard. Geen schilder zonder schetsen. Geen kunstenaar zonder vingeroefening. Maar ook als kijker leren we ervan. In 2012 werd de schets 'Hoofd van een Jonge Apostel' geveild voor het recordbedrag van zo'n 29 miljoen pond. 29 miljoen! De Italiaanse schilder Raphael maakte deze studie in de zestiende eeuw, ter voorbereiding op het meesterwerk 'De Transfiguratie' dat in het Vaticaan hangt. Die schets is zo bijzonder omdat het inzicht biedt in zijn werkwijze, techniek en zoektocht naar de beoogde weergave.

Een dergelijke zoektocht is waardevol omdat het potentie toont. De mogelijkheid tot iets groots. Alles kan nog. Het is nu januari, voor ons een nieuw jaar vol potentie. Koester die potentie en streef de pogingen na. Niet enkel het doel.

Schets, *Stilleven op Etagère*, tussen 1860-1880 Alexander Hugo Bakker Korff, Collectie Museum De Lakenhal

De Indonesische president Soeharto op bezoek bij koningin Juliana in 1970. Foto Nationaal Archief

Beleefde waakhond

Indonesische krant *Kompas* overleeft alles

De Indonesische politoloog Wijayanto zocht voor zijn proefschrift uit hoe *Kompas*, de grootste nationale krant van zijn land, al meer dan vijftig jaar alle politieke stormen overleeft.

Wat is *Kompas* voor een krant?

'Het is de oudste nationale krant in Indonesië. Heel bijzonder aan *Kompas* is dat de krant opgericht is door katholieken, het was zelfs in eerste instantie de krant van de katholieke partij. Uiteraard zijn katholieken een minderheid in het islamitische Indonesië, maar het is een minderheid met een relatief grote invloed.

'De eerste editie werd in 1965 gepubliceerd. Dat was trouwens een heel *tricky* jaar. Soekarno was toen nog president, maar zijn positie stond onder grote druk. Soekarno werd gesteund door de communisten; die waren toen heel machtig. De communistische partij stond lijnrecht tegenover de katholieken. Dus in het begin was het een flinke worsteling om de krant van de grond te krijgen.'

'Soekarno werd in 1966 afgezet door Soeharto, die tot 1998 president van Indonesië zou blijven. Soeharto was een autoritair figuur die er geen moeite mee had om kritische media te verbieden. Veel titels zijn gesneuveld, maar *Kompas* heeft al die turbulente veranderingen overleefd. De krant floreerde zelfs.'

Hoe slaagde de uitgever daarin?

'Toen Soeharto de pers steeds meer begon te onderdrukken, ontsnapte *Kompas* aan een verbod door heel vriendelijk tegen de president te zijn. De krant leende ook een grote som geld van de regering om verder te kunnen groeien.

'De angst om verboden te worden is heel bepalend geweest voor de koers die *Kompas* volgde. De krant wilde de overheid niet tegen het hoofd stoten, maar de lezer ook blijven informeren over ontwikkelingen in het land.

'Om dat voor elkaar te krijgen ontwikkelden journalisten van het blad een heel specifieke stijl van berichtgeving: een vorm van zelfcensuur. Deze stijl is gebaseerd op *rasa*, een belangrijk begrip in de Javaanse cultuur. *Rasa* betekent zoiets als gevoel hebben voor sociale

verhoudingen. De journalisten houden rekening met de gevoelens van de machthebbers, maar ook met de gevoelens van bijvoorbeeld moslims. Dat laatste is belangrijk, want de katholieke wortels maken de krant verdacht in de ogen van sommige islamitische organisaties.'

Zijn er weleens botsingen met moslims?

'Zeker. Het kan heel erg fout gaan. In 1990 publiceerde het weekblad *Monitor*, dat werd uitgegeven door hetzelfde concern dat ook *Kompas* uitbrengt, een poll waarin lezers aangaven welk publiek figuur zij het meest bewonderden. Op plek een stond president Soeharto, de profeet Mohammed stond pas op nummer elf. De hoofdredacteur van *Monitor* stond zelfs hoger. 'Er kwam een storm van protest uit islamitische hoek. Hoe durfde het tijdschrift de profeet in een publiciteitspoll te zetten? Dat is godslastering!'

'Het ging verder dan alleen kritiek. Het kantoor van het blad werd bestormd door militante moslims. De hoofdredacteur van *Monitor* kreeg een gevangenisstraf van vijf jaar en het tijdschrift mocht niet meer verschijnen.

Dus *Kompas* opereert heel voorzichtig. Want ondanks dat Indonesië sinds 1998 geen autoritair regime meer heeft, moet de krant nog steeds rekening houden met de belangen van allerlei groepen. Het beleid van de redactie is dan ook nauwelijks veranderd.'

Maar is *Kompas* dan helemaal niet kritisch?

'Toch wel. De krant schrijft bijvoorbeeld wel over corruptie, maar volgt dan alleen over gevallen die al in de rechtbank aan bod zijn gekomen. De krant gaat een directe confrontatie met de machthebbers uit de weg, maar probeert via rechtbankverslagen hen toch rekenschap af te laten leggen. Het is een heel beleefde waakhond, die er toch in is geslaagd om invloed uit te oefenen op de regering, en zo het publieke belang dient en de democratie steunt.'

DOOR VINCENT BONGERS

Wijayanto

Between Fear and Power: Kompas, Indonesia's Most Influential Daily Newspaper, 1965-2015
Promotie is vandaag om 16:15 uur.

Academische Agenda

Prof. dr. N.R. Biermasz zal op vrijdag 18 januari een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde met als leeropdracht Interne Geneeskunde, in het bijzonder Topreferente en Multidisciplinaire Aspecten van Hypofysaire Aandoeningen. De titel van de oratie is 'Zeldzaam Perspectief'.

Dhr. J. Amersfoort hoopt op woensdag 23 januari om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Dyslipidemia, metabolisme and autophagy: antigen-independent modulation of T cells in atherosclerosis'. Promotor is prof. dr. J. Kuiper.

Mw. N. Wieringa hoopt op woensdag 23 januari om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Teacher knowledge and lesson design'. Promotoren zijn prof. dr. ir. F.J.J.M. Janssen en prof. dr. J.H. Van Driel.

Mw. J. Pesoutova hoopt op woensdag 23 januari om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proef-

schrift is 'Indigenous Ancestors and Healing Landscapes Cultural Memory and Intercultural Communication in the Dominican Republic and Cuba'. Promotor is prof. dr. C. Hofman.

Mw. J. Miniarikova hoopt op donderdag 24 januari om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'MicroRNA-based gene therapy for Huntington's disease: Silencing the villain'. Promotor is prof. dr. S.J. van Deventer.

Mw. F.B. Diepeveen hoopt op donderdag 24 januari om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Detection of specific language impairment in young children in well-child healthcare'. Promotor is prof. dr. A.M. Oudesluys-Murphy.

Dhr. D.P. Pardi hoopt op donderdag 24 januari om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Exploring the relationships of sodium oxybate and sleep on metabolism, physiology, and behavior in humans'. Promotor is prof. dr. H. Pijl.

Een Leidse archeologiestudent werkt mee aan een opgraving in het dorpje Schipluiden (Zuid-Holland). Foto: Marc de Haan

Archeologen komen wel aan de bak

Sterker nog: ze zijn juist moeilijk te vinden

Onlangs wekte een rapport de indruk dat jonge archeologen maar moeilijk werk kunnen vinden. Maar dat klopt niet, schrijft **Jan Kolen**. Na de crisis is de markt juist aangetrokken.

'Afgestudeerde archeoloog komt moeilijk aan de bak', kopte dagblad *Trouw* woensdag 21 november. Ook *Mare* schreef over de arbeidsmarktpositie van academici: 'Afgestudeerden in archeologie, letterkunde en kunst- en cultuurstudies hebben de minste kans op een baan' ('Pas een baan na ruim twee jaar', *Mare* 10, 22 november).

Bron van de berichten zijn de resultaten van een onderzoek van het UVW en *Elsevier*. Voor ingewijden in de archeologische wereld roept conclusie direct vragen op. Gaat het misschien om een oude analyse? De archeologische professie heeft na 2008 namelijk enkele moeilijke jaren doorgemaakt, omdat de beroepspraktijk sterk afhankelijk is van de bouwwereld. In het onderzoek van UVW en *Elsevier* zijn inderdaad de afgestudeerden uit 2008 opgenomen als referentiegroep, waardoor een negatief vertekend beeld ontstaat.

Komen jonge archeologen dan inderdaad nog steeds moeilijk aan werk? Het antwoord luidt kort maar krachtig: nee.

De Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden liet in 2017 onderzoek doen naar de loopbaanervaringen van oud-studenten over de afgelopen 10 jaar. Meer dan 440 afgestudeerde archeologen uit Leiden deden aan dit onderzoek mee en de resultaten zijn opvallend

positief. Veel studenten gokken in eerste instantie op een academische loopbaan. Van de studenten van de zogenaamde onderzoeksmaster slaagt maar liefst driekwart erin om een PhD-positie te verwerven in binnen- of buitenland. Vanuit de "reguliere" masteropleiding gaat 30 procent van de studenten een dergelijk traject in.

Ook van de studenten die niet kiezen voor een academische loopbaan gaat 30 procent daadwerkelijk aan de slag als archeoloog, maar dan bij een archeologisch bedrijf, ingenieursbureau, erfgoedinstelling, museum of gemeente. Alles bij elkaar opgeteld vindt zo'n 60 procent van de afgestudeerden emplooi in de archeologie.

Buiten het vakgebied krijgen afgestudeerde archeologen eveneens volop kansen. Meestal gaat het dan om studenten met specifieke vaardigheden, bijvoorbeeld in de informatietechnologie. Daarmee krijgen ze gemakkelijker een baan bij IT-bedrijven, overheden en waterschappen, vooral als ze gespecialiseerd zijn in het ontwikkelen en toepassen van ruimtelijke modellen en geo-informatica. Jonge archeologen zijn naar eigen zeggen ook aangenomen vanwege hun probleemoplossend vermogen – een vaardigheid die door het oplossen van de vele archeologische puzzels is aangescherpt. De resultaten van het Leidse onderzoek worden bevestigd door een recent alumni-onderzoek van de archeologieopleidingen van de Vrije Universiteit en Universiteit van Amsterdam.

De positieve ervaringen van oud-studenten vallen niet te rijmen met de negatieve conclusies van het onderzoek door het UVW

en Elsevier. Niet alleen de universiteiten, maar ook erfgoedinstellingen van overheden en de archeologische bedrijven reageren verbaasd: "Wij zijn eigenlijk voortdurend op zoek naar goede archeologen", zegt Dorien Fröling, een van de directeurs van ADC, het grootste archeologiebedrijf van Nederland. "We kunnen ze in bepaalde perioden zelfs maar moeilijk vinden. Na de crisisjaren is de markt aangetrokken en die trend lijkt nu verder door te zetten."

Het kennisintensieve archeologiebedrijf Archol, verbonden aan onze eigen universiteit, zit evenmin verlegen om werk. Het bedrijf werkt niet alleen nauw samen met de Faculteit der Archeologie, maar ook met andere grote bedrijven, en heeft onlangs een groot, meerjarig project voor archeologisch onderzoek bij vliegveld Valkenburg binnengehaald.

Wat blijkt dan wel uit de cijfers van het CBS? Het duurt gemiddeld langer voordat archeologen een vaste baan vinden in vergelijking met afgestudeerden uit andere studierichtingen. Bovendien is het gemiddelde startsalaris van de archeoloog aan de lage kant. Alleen de Letteren "scoren" in dit opzicht slechter.

Wat er echter niet wordt vermeld, is dat het salaris van archeologen daarna relatief snel stijgt. Na tien jaar bevindt de archeoloog zich ruwweg in dezelfde salariscategorie als de bioloog, psycholoog, pedagoog, bewegingswetenschapper en taalwetenschapper, om maar een paar vakgebieden te noemen.

Voor de voorzichtige financiële start is een concrete reden aanwijsbaar. De archeologische professie is beschermd, hetgeen verband houdt met de ruimtelijke en economische

belangen die met het onderzoek samenhangen. De loopbaan ontwikkelt zich bij de marktpartijen via een junior- en medior-functie naar een senior-functie of meer. Maar daaraan voorafgaand moet de pas afgestudeerde archeoloog eerst voldoende "vlieguren" maken en bedrijfskennis opdoen, net als de arts-in-opleiding - die immers ook nog geen vaste baan heeft. Na 3000 uur werkervaring beschikt de jonge archeoloog over de actorstatus, die al tijdens de bacheloropleiding kan worden opgebouwd door stages te volgen. Maar "wil je echt verder groeien in de archeologie, dan is het raadzaam om eerst je master te halen", aldus Uitzendbureau Alef.

Het lijkt geen twijfel dat het werk van de archeoloog bij veel mensen sterk tot de verbeelding spreekt. Nieuwe ontdekkingen over het gedrag en de *genetic outfit* van Neanderthalers worden breed uitgemeten in de media. Een archeologische opgraving in de binnenstad kan stevast rekenen op een grote belangstelling van omwonenden en bezoekers. De ontdekking van een historisch scheepswrak, zoals dat van het VOC-schip *De Rooswijk* voor de kust van Engeland, is al snel groot nieuws.

Ondanks deze charme is het een misvatting dat de archeologieopleiding uitsluitend over het verleden gaat. Er zijn nieuwe, ontwikkelingsgerichte benaderingen van erfgoed, waarbij archeologen hun kennis van het verleden inzetten voor de toekomst. Vergeten watersystemen in het landschap, ooit voorbeelden van slim en duurzaam omgaan met water, worden weer gerevitaliseerd en dragen zo bij aan de waterbeheersing in een tijd van klimaatveran-

dering. Het behoud van erfgoederen kan continuïteit verlenen aan samenleving en landschap of inspiratie bieden voor nieuwe ruimtelijke plannen en culturele initiatieven. Deze nieuwe oriëntatie, die zich vooral richt op de toegevoegde waarde van archeologie en erfgoed in de context van ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, is sterk vertegenwoordigd in het Centre for Global Heritage and Development – een samenwerkingsverband van de Universiteit Leiden, Technische Universiteit Delft en Erasmus Universiteit.

Kortom: de archeologie heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld als een maatschappelijk bewuste wetenschap. Er zijn weinig andere vakgebieden die prangende vraagstukken als de toenemende invloed van de mens op natuur en klimaat, of verschijnselen als massamigratie, globalisering en sociale ongelijkheid, vanuit een zo rijk en diep perspectief kunnen belichten als de archeologie.

Wie kiest voor een opleiding in de archeologie raakt daarom nooit verveld en is nimmer uitgeleerd. Maar het levert ook betaalde banen op en veelbelovende carrières. Die zijn hard nodig in een samenleving die zich de lessen van het verleden steeds meer ter harte neemt om voor zichzelf een betere toekomst te ontwerpen. De archeoloog komt dus wel degelijk aan de bak en de archeologie gaat als maatschappelijk betrokken wetenschap een rooskleurige tijd tegemoet.

PROF. DR. JAN KOLEN is decaan van de Faculteit der Archeologie en hoogleraar landschapsarcheologie en cultureel erfgoed aan de Universiteit Leiden

Photo by Taco van der Eb

Populistic religion at the mosque

Turkish nationalist and religious voices are joining forces

Ömer Gürlesin was awarded his doctorate for his work on how the Turkish-Dutch community practises its Islamic religion, and he's worried: "Salafist views are gaining ground."

BY ANOUSHKA KLOOSTERMAN A visit to The Hague's Mescidi Aksa Mosque in the company of Ömer Gürlesin, who recently obtained his doctoral degree, starts with a discussion: what kind of photograph do we want?

"It depends", he whispers. "Which side of me do you want to see? My religious side, or my academic side? The mosque, lit by chandeliers, was full less than half an hour ago for Congregational Prayer. Now it is quiet, empty except for a handful of men and women who, kneeling to Mecca, pray silently. You could hear a pin drop, if the floor were not covered in a thick carpet. Due to the surroundings, we decide on a picture with a religious flavour, but I promise that Gürlesin can reveal his academic side in the interview."

And he can explain why this distinction is important. His devout side - an imam's son who a theological education - started to conflict with his academic side when he wrote his dissertation.

"Nowadays, if I'm asked to speak at the mosque, I say no", he says later, at a Turkish café round the corner. "But I wouldn't have done ten years ago. My academic attitude is not consistent with my theological views; it now dominates, although the theological part of me is fighting back. It's difficult to combine these two aspects of myself. After all, my

faith is important too, and I don't want to lose it, because otherwise I couldn't teach anyone about my ideas, do you see?"

Usually, a researcher's religion is a private matter, not relevant to a dissertation. In Gürlesin's case, his religious background played a major part, alongside his academic interests, in his research into the Turkish Muslim community in the Netherlands.

Gürlesin grew up in Turkey but when his father was sent to the Netherlands to work as an imam, he went with him. A year later, he returned to Turkey, where he attended a strict cram school to learn the Koran by rote. "My father wanted me to be *hafiz* - someone who knows the Koran off by heart - but I was only little and needed my family.

"My father is a well-respected *hafiz*: an imam of imams and he wanted me to follow in his footsteps. I said: let me go to the Netherlands; I can learn from you. So, every day at three o'clock, after school had finished, I would go home and study the Koran. But it didn't work: after six months, I had only learnt sixty pages.

"When I arrived back in Turkey in 1996, I went to a professional school for imams. I could have gone into teaching afterwards, but I decided to become an academic."

Gürlesin graduated from the Theological Faculty in Istanbul, returning to the Netherlands in 2007 to do a master's course at Leiden.

"That's when I realised that there was so much religious diversity in the Turkish community; however, that diversity has not often been studied with the right concepts. Much research attempts to under-

stand Islamic faith by asking things like: how often do you pray or fast, that sort of thing. No one asks: How do you believe? Why do you pray? I've identified many different reasons and have tried to construct a scale to measure those aspects. I use the terms 'elite' and 'popular religiosity' to describe the different motivations and styles behind the same customs."

"Much research attempts to understand faith by asking things like: 'how often do you pray?'; but nobody asks 'Why do you pray?'"

Explained briefly, people with elite religiosity are more open to new information, question their faith more often and value intellectual rewards, such as seeing Allah in heaven. Popular religiosity centres more on certainty, following rituals and discovering the Koran's material promises to good Muslims, such as a beautiful house or eternal life.

The questionnaires revealed that a majority followed popular ideas. "These are merely measuring tools", he warns. "Society can never be categorised so neatly in real life. Most people I spoke to expressed both popular-religious and elite ideas, but the popular ideas are dominant due to a number of factors, such as education or socio-economic status. When that changes, people are more

open to the elite ideas."

Gürlesin explains that there are different ways of conducting qualitative research. "One method is to be a complete participant, so I would go to the mosque and prayers. But then I was also a participant as observer. As a Muslim, I could attend various activities organised by Islamic organisations, even though I wasn't a member, to make observations and notes. I also taught children about the Koran and Islamic ethics; I would visit their families at home for a cup of tea. I'm regarded as *hodja*, as imam, due to my schooling. I'm very familiar with the Koran but my voice isn't very good. 'Gürlesin' means something like 'to roar'. My father has a great voice. When he reads the Koran, people are inspired, including me. It touches your heart, like music."

"Once or twice, I've been asked to lead Congregational Prayer in Leiden when there was no imam. In that community, I'm more *hodja* rather than an academic. When I try to tell people something from an academic perspective, many people think my analysis is boring. That's another aspect of popular religiosity. They want to hear the emotional side of religion, to cry about, be motivated and moved by religious tales. I once joked - or perhaps it wasn't a joke - that the mosque was my laboratory and they were my respondents. Most of them liked that."

Gürlesin believes that popular religiosity is more susceptible to radical ideas. "I worry about it. Populistic religion is spreading, both in the Netherlands and Turkey. Salafist views are gaining ground and people are becoming more and more intolerant of other religions or oth-

er interpretations of Islam. Turkish organisations in the Netherlands are very strong and I think that the populism in Turkey is having an effect on them too."

"Did you see the big Turkish flag outside the mosque just now?" In fact, the flag, just outside the entrance, covers a large part of the tea room's wall. "That's what it's like now. Turkish nationalist and religious voices are joining forces. My father is pleased with these developments but I'm not. I think that religion should be kept out of political and national issues. Everyone should be welcome; it should not exclude certain people because they interpret things differently.

"If I go to a mosque and I hear any nationalist or political preaching, I distance myself from it. I refuse to support nationalist interpretations of religious texts, which makes me feel as if I don't really belong. I'm not a participant any more, I'm just an observer. Parts of my identity have changed because I wrote my dissertation. I was a very strict person when I started on it; I wanted to define things: this is good, this is bad, this is as the Koran says it should be and this isn't. I started out prejudiced, because of my upbringing and my background. Now I sometimes argue with my father.

"I try to understand all Muslims and respect what they do. My father is strict and sometimes he'll say: that is not Islamic; if you do that, you don't belong to the Muslim community. That's his view, that's how he was raised. It's normal for him, but not for me anymore. I don't define whether something conforms to Islam or not anymore. I'm not the Ömer I was ten years ago."

Chaabi's, dabkes, en reggaeton

Yallah!Yallah! wil meer Arabisch publiek in poppodia

Yallah!Yallah! zou eigenlijk maar één keer plaatsvinden, in 2017. Maar het dansfeest met onder andere Midden-Oosterse speed-volksdansen en Noord-Afrikaanse reggaeton trekt bijna anderhalf jaar later nog steeds volle zalen.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Tommi Benders (DJ Tommi): 'Nu spelen we in acht steden en hebben we een goedgevulde festivalagenda. Het is bizar hoe het van zo'n eenmalig evenement uit de hand kan lopen – op de goede manier.'

Had je het zien aankomen?

'Wel dat er iets bijzonders mee zou kunnen gebeuren. Ook vanwege de manier waarop we het aanpakken. Onze doelgroep is niet alleen het standaard popfestival-publiek, we zijn bewust op zoek gegaan naar de Arabische diaspora om die de poppodia binnen te krijgen.

'Ik weet niet hoe het op andere plekken is, maar als ik uitga in Utrecht of Amsterdam, zie ik heel weinig mensen van Arabische afkomst. En dat is zonde. Het is de Randstad van 2019, waar die groepen ook een plek hebben, en die willen we ook aanspreken.'

Is er veel animo?

'Ja. Zowel in Utrecht als Amsterdam, waar we uitverkopen, is een mooie verdeling van half om half. Tof om te zien.'

Merk je dat, als dj? Dat het publiek anders is samengesteld?

'We merken het heel erg. Het is grappig dat je ook verschil merkt of er veel Marokkanen zijn, of juist veel Syriërs, of andere nationaliteiten, want ze reageren in eerste instantie heel goed op muziek uit hun eigen regio. In de loop van de avond wordt dat minder, dan reageren ze overal op.

'We maken nu de makkelijke tegenstelling van het traditionele poppubliek aan de ene kant en de Arabische diaspora aan de andere, terwijl het vergelijken van een Marokkaan met een Syriër een beetje hetzelfde is als het vergelijken van een Nederlander met een Rus.

'Je krijgt in ieder geval een plek waar het makkelijk is om vooroordelen te doorbreken. Een van de leukste voorbeelden die ik ken is van een Syrische jongen die biertjes bestelt aan de bar, en een witte Nederlander vraagt hem: 'Maar je bent moslim, mag je wel drinken?'

Dat is wel een moment dat je het daar even over kan hebben in een ontspannen omgeving. Dan gaat het er drie minuten over, en vervolgens hebben ze het nog tien minuten over het lekkere bier.'

Wat is typisch aan muziek uit die regio?

'Je hebt nu een hele hype met reggaemuziek en reggaeton, en daar schurken wij qua sound ook tegenaan. In Noord-Afrika heb je een hele groep muzikanten die op dezelfde *vibe* zitten als bijvoorbeeld Ronnie Flex. In clubs hoor je die muziek niet of nauwelijks. Maar het is zo *poppy* dat ik het jammer vind er niets mee te doen.'

'We draaien ook traditionele muziek, zoals dabkes (Arabische volksdansen, red.) en chaabi (traditionele Noord-Afrikaanse muziek, red.). Al gebruiken we bij chaabi meer de moderne elektro-variant.'

Je mixte eerst Oost-Europese zigeunerklanken bij Balkan Beatz, en nu Midden-Oosterse dansmuziek met Yallah! Yallah!. Je hebt wel een voorkeur voor exotische geluiden.

'Exotisch klinkt een beetje paternalistisch. Ik zoek wel naar niet-Westerse popmuziek. Muziek die je bijna niet

hoort, en waarvan het zonde is als het geen podium heeft. Het *triggert* me. Het is iets bijzonders.'

'Ik wil wel zeggen dat Balkan Beatz en Yallah!Yallah! heel verschillend zijn. Veel mensen hangen er automatisch hetzelfde kaartje aan, maar muzikaal ligt het echt ver uit elkaar.'

Yallah!Yallah!
Gebr. de Nobel

26 januari / 23:00 / € 12,50

Foto Jitske Nap

WANLSMAAK

SLECHT SCRIPT, SLECHT ACTEERWERK EN MANSPLAINING

Een beetje lullig is het wel: probeer je als filmmaker een serieuze dramafilm neer te zetten, blijkt 'ie zo lachwekkend slecht te zijn dat het de geschiedenis ingaat als comedy. Het overkwam Tommy Wiseau, regisseur en ster van *The Room* (2003), die bovenaan de lijst met slechtste films aller tijden belandde.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN 'Hij zegt nu dat hij het zo heeft bedoeld', zegt Nils Bierman. 'Helemaal niet waar, natuurlijk. De Leidse illustrator organiseert met cafébaas Hans Lardee een avond vol slechte cinema: *The Worst of Voor Niemand Wat Wils*. De afgelopen vijf jaar op het Leids International Film Festival, en deze vrijdag in de Red Carpet Lounge.

Goedbedoeld, maar helemaal verkeerd uitgepakt – dat is het genre waar Bierman en Lardee op mikken. Lardee: 'Het komt voort uit onze liefde voor films. We houden van goede films, maar kunnen slechte ook waarderen. Kijk: iemand maakt een film, en dat is supertof. Maar niet alle goede bedoelingen pakken goed uit. Soms levert dat een slechte film op die saai is, of juist een die heel leuk is.'

'Tegenwoordig is lachen om slech-

te films een beetje een cult-ding geworden. Dat zie je ook door films als *Sharknado* (over een haaien-orkaan die een stad verwoest, red.): 'Maar die doen het erom', vult Bierman aan. 'Dus die laten we dan niet zien.'

Ook grote producties als *Showgirls* komen niet langs. Lardee: 'We laten liever dingen zien die mensen

niet kennen.'

Er zijn talloze manieren om een film - onbedoeld - grandios te verknallen. Lardee somt op: 'Slecht acteerwerk, overbelicht, slecht script, raar camerawerk.' *The Room* is het bekendste voorbeeld van wansmaak, zegt hij. *Turkish Star Wars* is een andere. 'Dat is een Turkse science-

fictionfilm, die in plaats van eigen special effects stukjes uit de trailer van *Star Wars* hebben gebruikt.'

'Of het is juist heel ouderwets', zegt Bierman. Zo ook een tekenfilmje van Walt Disney, dat Lardee beschrijft als '*mansplaining menstruation*': *The Story of Menstruation* uit 1946 opent met een poëtische

mijmering over waarom de natuur 'Moeder' wordt genoemd ('Omdat ze, net als elke moeder, stil zoveel van ons leven bestuurt, zonder dat wij ooit beseffen dat er een vrouw aan het werk is'), maakt korte metten met toen nog bestaande menstruatiemythes (bijvoorbeeld dat je niet mag douchen als je ongesteld bent) en zit vol goedbedoelde adviezen over hoe je als vrouw de maandelijkse ongemakken doorstaat (op je postuur letten, zodat al je organen op de juiste plek blijven zitten).

Bierman en Lardee hebben een uitgebreide database van slechte films, reclames, voorlichtingsfilmpjes, liveshows, waarvan ze de leukste (of slechtste) fragmenten in hapklare blokken aan het publiek laten zien, met wat uitleg erbij. 'Onze belangrijkste hofleveranciers zijn Japanners en Christenen', zegt Bierman.

De playlist maken ze niet bekend. Het is in ieder geval een jubileumeditie, nadat ze de avond vijf jaar op het LIFF organiseerden. 'En daar hebben we de hoogtepunten, of dieptepunten, uitgehaald. Mensen die de afgelopen vijf jaar zijn geweest, zullen alles al kennen.'

The Worst of Voor Niemand Wat Wils

Red Carpet Lounge
18 januari / 21:00 / € 5,-

'In plaats van eigen special effects, gebruikten de makers stukjes uit de trailer van *Star Wars*.'

Column

Geelzucht

Zowat de enige plicht die je als mens in deze tijd nog hebt, is het serieus nemen van de wereld waarin wij leven. Dat gaat alleen verdomde lastig wanneer je jezelf telkens geconfronteerd ziet met de absurditeiten van alledag. Nauwelijks aan de poppenkast van het Leidse studentenleven ontkomen, val ik als student in Parijs met mijn neus in de reël bestaande actualiteit, die ik voorheen alleen van horen zeggen kende en zowel imposant als grotesk kan zijn.

Studeren in Frankrijk kan met het nodige revolutionaire oponthoud gepaard gaan, wist ik, en inderdaad begaf ik mij eens volgens de graffiti op een wegwijzer niet naar mijn universiteit, maar naar een 'commune.'

De protestbeweging die de laatste maanden van zich heeft doen spreken is echter van een geheel andere orde. Geen studenten die revolutietje spelen, maar een beweging die de republiek werkelijk op haar grondvesten kan laten schudden. Althans, dat is wat mensen zeggen.

De *gilets jaunes* stellen de welwillende toeschouwer voor nogal wat problemen. Zo is het op de kleur van hun hesje na onduidelijk wat hen verenigt. Ze maken het je trouwens ook erg moeilijk om toeschouwer te blijven.

Toen ik tijdens de meest gewelddadige akte van het oproer poolshoogte ging nemen aan het front, kreeg ik al gauw een ampul met fysiologische zoutoplossing in mijn handen gedrukt tegen het traangas. Mijn sjaal moest ik om mijn gezicht binden tegen de zwarte rook van brandende auto's en met mijn ogen in een boze uitdrukking dichtgeknepen, kon ik niet meer doen alsof ik erbuiten stond.

De adrenaline van het moment ten spijt, bleven de specifieke motieven van het protest mij onduidelijk. Het leek nog het meest een wellustige overgave aan de agressie te zijn. Je kon eindelijk weer eens lekker haten en vernielen.

Milities en splintergroeperingen die een geel hesje hadden aangetrokken, als toegangskaartje tot het spelein. Oorlogsveteranen die voor de gelegenheid hun uniform weer eens uit de plunjezak hadden getrokken, hooligans, anarchisten en andere politieke hobbyisten. 'Ah hoe! Ah hoe! Anticapitaliste!' klonk het uit voorbij marcherende strijders 'tegen werk', terwijl aan de overzijde van de straat de *Marseillaise* werd gezongen en naast mij stenen uit de straat werden gebeiteld.

Een dieper sentiment van onbehagen onder verliezers van de vooruitgang, en al het andere wat op de beweging wordt geprojecteerd, zo iets verdient het natuurlijk om te worden aangehoord. Dat heb ik dan ook geprobeerd. Ik werd al snel wijzer: sigaretten kosten tegenwoordig 8 euro en een baguette maar liefst 1,20. Wiens schuld dit was, dat was zonneklaar, en alle vingers wezen richting het Élysée.

Door de karikatuur heen proberen te kijken, het is het enige wat je kunt doen.

TIM HOFFMAN is student geneeskunde

'Iedereen komt een bakkie doen'

Andries Reurink (22, informatica)

Huis: Yggdrasil (Groenhovenstraat)

Kamer: 21 m²

Huur: € 324,40 minus beheerderskorting

Bewoners: 16

Beheerderskorting?

'Een paar tientjes korting op je huur. Het beheren stelt niet heel veel voor, hier. Op de Klikspaanweg, waar ik eerst woonde, is het echt bijna een baan, maar hier doe je het een beetje erbij. Af en toe wat kleine reparaties, of een reparatieverzoek indienen bij DUWO als er echt iets vervangen moest worden. Vroeger moest je meer doen en kregen de beheerders ook training, maar dat is in 2018 veranderd. Wil je koffie, trouwens?'

Je hebt een espressomachine?

'Met ons Quintusdispuut ExpresZo zetten we elk jaar koffie tijdens de El Cid. Eerst huurden we elke keer zo'n machine, maar we kwamen erachter dat we na drie jaar al goedkoper uit waren als we er eentje zouden kopen. Hij staat bij mij, omdat ik dicht bij de UB woon en iedereen dan bij mij een bakkie kan komen doen.'

En die fazant? Is dat ook een Quintus-ding?

'Mijn vader ging vroeger regelmatig jagen. Een van zijn jachtvrienden heeft dit exemplaar geschoten. Het is wel een trotse vogel, vind ik.'

Waarom ging je weg van de Klik?

'Het is een prima plek om te wonen, maar niet heel enerverend: je zit gewoon op een gang. Het is het verschil tussen alleen op kamers wonen, of echt in een studentenhuis. Via Quintus kon ik hier komen hospiteren. Hier is het hecht: je kent elkaar goed, gaat samen eten, op uitjes en naar Quintus toe. Eén keer per jaar hebben we het huis-date-diner, meestal organiseer je dat in het tweede jaar dat je hier woont. De groep die het organiseert beschildert een van de muren volgens het thema van het diner. Bij ons was dat 'It's a kind of magic', en maakten we een Hogwarts-achtige schildering.'

We zagen ook dat jullie een bijzonder plan hadden met Oud en Nieuw?

'We kwamen erachter dat we maar met zijn vieren zouden zijn. Je hoort zo vaak dat er veel eenzame ouderen zijn; daar wilden we wat tegen doen. We hadden een oproep geplaatst op de Facebookgroep "Je bent een Leienaar als...": wie alleen zou zijn, kon bij ons aanschuiven. We kregen een heleboel positieve reacties, maar er is uiteindelijk niemand gekomen. Ook voor het verzorgingstehuis ietsje verderop was het wat kort dag. Of we het dit jaar weer gaan proberen? Het was een beetje een hersenspinsel, dus dat zien we nog wel. Misschien zijn we dit jaar wel met zestien mensen thuis, dan wordt het een beetje moeilijk.'

DOOR BART BRAUN

